

TÜRK SÖZÜ

Yıl : 1
Sayı : 43
10 Eylül 1968
100 Kuruş

EMPERYALİZME EN GENİŞ SAFLARLA KARŞI DURMAK

**Emperyalizmin boyunduruğunu
ya olanca gücünle kırar atarsın
ya da boyunduruk
her geçen gün daha da ağırlaşır**

Amerikan 6. Filosunun 30 Ağustos'ta İzmir limanında demir atması ve Zafer Bayramımızı bütün Türk ulusuna zehir etmesi, yurdumuzda öyle derin bir nefret uyandırmıştır ki, Amerika'ya en yakın parti olarak ün salmış AP'nin iktidarı bile, bu ulusal öfkeyi hesaba katmak zorunluluğunu duymuştur.

Amerika'nın, duraksamalı davranan bir Demirel Hükümetinden, gerekli daveti koparmak için, kararlı davrandığı ve bütün ağırlığını bu işe koyduğunu anlaşılmaktadır. İktidarın ürkek direnişinin yıkılması pek zor olmamışa benzer. 6. Filonun gelişinden önce olayların bu biçimde geliştiğini kanıtlayan belirtiler vardır:

Filonun Komutanı, Amerikalı amiral karaya çıkıp, İzmir valisini ziyaret ediyor. Vali yerinde bulunmuyor. Amerikalıyı kabul eden ve kendisiyle sahte gülcükler teati eden, valinin muavinidir.

Amiral, buradan Belediye Başkanını ziyarete gidiyor. O da yerinde yoktur ve Amerikalıyı Karşılama görevini yardımcısına yüklemiştir. Bunu rastlantı saymak zordur. Birçokları, İzmir yetkililerinin; 6. filo komutanı karşılamalarını, kimbilir nasıl kabaca bir baskıya uğramış olan AP iktidarına ürkek bir protestosu olarak yorumlamaktadırlar.

Demirel Hükümeti, bir yandan gençliğin anti-emperyalist gösterilerine karşı kanunusuz faşist saldırılara girişen gerici kurullara hayırahah bir tutumu benimserken, öte yandan, Amerikalı dostlarının aşırı kaba-sabalığına küçük bir karşılıkta bulunmasını duymuşa benzer. Belli biçimde şartlandırılmış Türk seçmen yığınlarının, en geri çevrelerinin bile; bugün Amerikan emperyalizmine iyi gözle bakmadıkları AP li yöneticilerin de gerçeklikten gelebilecekleri bir gerçektir, artık.

Ama filosu için davet koparmada ve diplomatik nezaket kurallarını çiğnemedi sakınca görmeyen Amerika, işin arkasını bırakmıyarak, kararlı davranmakta ve Demirel Hükümetinden tam bir teslimiyet ister görünmektedir. Ve Amerika'nın filo kumandanını İzmir'de hakarete uğramış saydığı besbellidir. Amiralini bu kez «resmî ziyaretlerde bulunmak üzere» Ankara'ya göndermiştir. «Sen Valini, Belediye Başkanını benden Kaçırarsın, ben de daha yukarıdaki yetkililerin zorlarını bana saygı göstermeye» der gibi... Bu, suratımıza indirilen bir ikinci Amerikan tokatıdır. Ve İzmir Valisinin kabul etmediği Amerikalı amiralin. Atatürk'ün huzuruna çıkıp da çelengini koyduğu an, Türklüğün bir kez daha hakarete uğradığı andır. Kısa radyo ve gazete haberlerini, başka türlü yorumlanmanın olanağı yoktur. Emperyalizmin çarkına kolunu kapıran Türkiye'yi, her ürkek kıpırdanışında, dişliler içeri çekmektedir.

6. Filonun, İzmir'e gelişinden ve sonraki gelişmelerden alınacak dersler vardır. Emperyalizmin boynumuza geçirmiş olduğu boyunduruğu ya olanca gücünle kırar atarsın, ki bu, Amerika'ya karşı yüzü yumuşak, gerici bir iktidarı yapabileceği iş değildir ve toplumumuzdaki bütün millici güçlerin kenetlenip, saf tutmalarını ve olanca güçleriyle tam bağımsız Türkiye uğruna mücadeleye girişmelerini gerektirir; ya da boyunduruk, her geçen

gün daha da ağırlaşır ve Amerika, artık görünüşü kurtarmak için, suratına geçirmiş olduğu «dost ve müttefik devlet» maskesini kullanmanın gereğini bile duymaz olur.

Karşı çıkmazsak, Amerikan emperyalizmi her geçen gün daha cür'etkâr olarak karşımıza dikilecektir. Bugün bizden istenen, dünya tarihinde ilk defa olarak emperyalizmi savaş meydanında yendiğimiz günde, yenilgiye uğratmış orduyu desteklemiş olan donanmanın bir filosunun, İzmir limanımızda demirlemesi gibi bir hakareti sineye çekmemizdir. Yarın, daha büyük isteklerle karşılaşacağız. Vietnam'a Mehmetçik göndermemiz isteğinin yenilenmesi gibi. Ve sonu olmayan bu gidiş, Amerikan emperyalizminin saldırgan savaşlarının fedai kurbanlıkları olmamıza kadar, Vietnam'da Amerikan «müttefikleri» saflarında ulusal Kurtuluş Ordusuna kurşun sıkılmak gibi, utanç verici, bir duruma kadar gider. Bir zamanlar, dost düşman bütün ulusların saydığı Kemalist Türkiye'nin en ufak anısının silinmesine, Orta Doğu'nun Filipin'i olma zilletine düşmemize kadar gider bu yol.

İzmir'de «Tam Bağımsız Türkiye» mitinginde, bu gidişe «Dur!» diyenler, nereye sürüklendiğimizi gören, bilinçli yurtseverlerdir. Nasıl ki, kanunlu anti-emperyalist mitinge, kanunusuz faşist saldırıları düzenleyenler de tam köleliğe doğru gidişi hızlandırma yolunda çaba gösteren, bilinçli ya da bilinçsiz emperyalizmin ajanları iseler.

Faşist saldırıları düzenleyen Komünizmle Mücadele Derneği gibi, Nurcuların örgütü gibi kuruluşların, iktidardaki AP. ile sıkı bağları olduğu bilinen bir şeydir. Fakat bu örgütlerin, Amerikan çevreleri ile doğrudan doğruya ilişkileri de vardır ve belli amaçlar için iktidar ile işbirliği yapmalarını, ilişkide buldukları yabancı çevreler, şu anda gerekli saymaktadırlar. Amerikan emperyalizminin, bu faşist kuruluşları maddî ve mânevi bakımlardan desteklemesi boşuna değildir. Örgüt hazırlıkları olmadan, faşizm bir ülkeye gelemez. Ve Komünizmle Mücadele Derneği gibi kuruluşlar, işbirlikçilerin rüyasını gördükleri Amerikan uydusu, faşist Türkiye'nin hazırlayıcı ve müjdecisidirler.

İşbirlikçilerin rüyalarının gerçekleşmesini önlemek de, Türk milliyetçisi olarak bizim görevimizdir. Millici güçbirliğini gerçekleştirecek; tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye uğruna mücadeleye bütün millici güçlerin katılmasını sağlayarak; eşit şartlarla giremeyeceği, Amerikan vesayeti altında yeni bir seçimde şansını bir kez daha denemek için, günümüzün en âcıl meseleleri karşısında, olumlu bir tutum benimsemeyi erteleyenleri, devrimci gençliğin anti-emperyalist davranışlarına dudak bükenleri, statüoculuk edenleri uyararak; yılmamlıklarını sahte devrimci şiarlar altında gizlemeye uğraşan, kime hizmet ettikleri bilinmeyen sahte devrimcilerin aralanmış maskelerini iyice düşürerek ve böylelerini etkisiz hale getirerek; Türkiye'nin emekçi halkını bilinçlendirme ve örgünlendirme görevini hakkıyla başarak ve emperyalizm-işbirlikçi sermaye-feodal güçler üçlü ittifakının saldırılarına en geniş saflar halinde karşı durarak; faşizmi durdurarak, gerilemeye zorlayarak bağımsız ve demokratik Türkiye doğrultusunda yol alarak ...

Amerikan Filosuna Karşı

İkinci Bağımsızlık Mitingi

6 Eylül Cuma günü, 6. Filonun İzmir Limanımıza demirlemesini tel'in eden bir miting daha yapıldı. Mitinge Türkiye Milli Talebe Federasyonu, Ege Üniversitesi Öğrenci Birliği, Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Talebe Birliği, Demokratik Devrim Derneği, Ankara Üniversitesi Talebe Birliği, örgütleri katılmışlardır.

Yürüyüşe TMTF İzmir şubesi önünden başlandı. Fevzipaşa Bulvarını takiben 4. cü Pasaporta gelindiğinde İzmirli yürüyüşe kitle halinde katılmağa başlamıştı. Kona meydanındaki Devrim Şehitleri Abidesine celenk konduktan sonra 2. Kordonu takiben Cumhuriyet Alanına yürünürken, hep bir ağızdan Amerikan emperyalizmini tel'in eden bağımsızlık sloganları İzmir'in Kurtuluşu günlerinin heyecanını yansıtıyordu :

Tanklarla toplanırsak dahi
Bağımsız olacak Türkün ülkesi

İşçi gençlik elele

Bu meydanda gencimiz var
Er olan savaşa gelsin
Gavurlara hıncımız var
Sancak tutan başa gelsin

Gençlik Ordu elele

Bağımsız Türkiye
Bağımsız Türkiye...

Bu memleket bunca emek
Bizim bizim hepsi bizim
Yabancıya üs ne demek
Bizim bizim hepsi bizim

Altıncı Filo Defol
Altıncı Filo Defol

Cumhuriyet Alanında yapılan konuşmalarda TMTF den Ege gençliği adına: Yalçın Dağgüden, Bilâl Moğol, Aydın Ertem, Zihni Çetiner; TMTG adına: Aydın Belli, Necî Macit, Köylü Mehmet Erdem; Demokratik Devrim Derneği adına: Dr. Alpaslan Berktaş; TMTF adına: Süleyman Genç İzmirliğin heyecanla izledikleri konuşmalar

yapmışlardır. Devrimci Güçbirliği adına Kadri Kaplan tarafından yollanan mesajın okunması sırasında 6. Filo'nun milli bayramlarımıza katılmasından yana olan işbirlikçi çevrelerin kıskırttığı karşı devrimciler, pabucun pahalı olduğunu görünce, bir iki çıkıştan sonra dağılmışlardır. Cumhuriyet Alanında TMTF önüne kadar yapılan dönüş yürüyüşünde İzmirli yurttaşların katılımıyla Fevzi Paşa Bulvarı silme dolmuştu. Artık İzmirli genci ihtiyarı, işçisi, esnafı sıkılmış tek bir yumruk halinde yürüyordu.

İŞÇİ GENÇLİK ELELE...

ORDU GENÇLİK ELELE...

TAM BAĞIMSIZ TÜRKİYE...

Mitingte Demokratik Devrim Derneği adına Dr. Alpaslan Berktaş tarafından yapılan konuşmanın kısa bir özeti veriyoruz :

«Arkadaşlar, kardeşlerim, hangi düşüncede olursa olsunlar, herşeyden önce kendilerini Türk hissedener!
«İşçisi, köylüsü, kentlisi ile gönül birliği, kader birliği yapmış olanlar!

«Size sesleniyorum!
«Şu gördüğümüz gemiler Türk savaş gemileridir, bunlar bizimdir, bizim haysiyetimizin beğesidir. Onlara selâm!

«Şurada da gemiler görüyorsunuz. Onlar bizim değil. Nasıl, ne zaman geldiler buraya? Onlar on gün önce geldiler; yirmi yıllık yavaş yavaş bir gelişim sonucudur bu! Sizi koruyacağız dediler, geldiler. Sizi koruyacağız dediler, gırtlığımızı kadar borçlandılar. Yeni kapitülasyonlarla, yeni «dünyun-u umumiye»lerle bizi bağladılar.

«Sen beni nasıl korursun? Bana haysiyetimi nasıl koruyacağını Mustafa Kemal gösterdi. Beni senden kim koruyacak?

«Arkadaşlar, manzara 15 Mayıs 1919 un manzarasıdır. İşte «Düvel-i Muazzama-nın zirhları!

«Memleketin içindeki at, Truva atıdır. Yine «dünyun-u umumiye», yine kapitülasyonlar, üsler, işbirlikçiler, Anzavur artıkları!

«Bu Johnson arı yuvasına çomak sokuyor! «Türkiye Güney Vietnam'la aynı paraleldir. diyor. Ortada fol yok, yumurta yokken sarfedilen bu sözün sahibi, Türkiye'yi Güney Vietnam'ın durumuna sokmağa çalışan kimsenin ta kendisidir. Johnson bizi tahrik ediyor. İstanbul'da kardeş kanı dökülmesinden henüz bir ay geçmeden, hem de böyle bir millî günümüzde davetsiz geliyor.

(Devamı ikinci sayfada)

TOPRAK KAYMASI

Suphi Karaman

Yeraltındaki toprak kaymaları jeolojik olaylara sebep olurlar. Az veya çok şiddetli depremler küçük veya büyük tahriplere, acı ve felâketlere yol açarlar. Son günlerde yeryüzünün çeşitli bölgelerinde, Kuzeydoğu İran'da, Güney Kafkasya'da ve Türkiye'de Bartın dolaylarında depremler oldu. Depremlerin ne zaman olacağını kestirmekte bilim henüz yetersizdir. Ancak birçok olaylarla ve uzun yıllarda edinilmiş tecrübelerle deprem kuşağının yeryüzünün hangi bölgelerinden geçtiği saptanabilmiştir.

Depremlerin nedeni olan yeraltı toprak kaymaları ister istemez insan idrakinde çağrışımlar yapıyor. Bartın'daki depremle, Kurtuluş Savaşımızın zafer günlerine denk getirilen Amerikan 6 ncı Filosunun İzmir'deki dostluk ziyaretlerinin bir araya gelmesi bu çağrışımlara belki de bir gerekçe olabilmıştır. Sosyal ve ekonomik dokusu ile çevremizdeki ortama bakınca, bizde ve diğer birçok memleketlerde, politikada da toprak kaymalarına benzer birşeylerin olduğu görülmektedir. Yerleşmemiş bir politikanın, bir süre sonra, altından birşey kaymaktadır. Oturamamış bir yönetimin, zamanla, dayandığı temel çürümekte, toprakları bir tarafa kaymaktadır. Toplum ihtiyaçlarından habersiz bir kadronun altındaki makaralar biraz sonra hızlanmaktadır. Yerleşmemiş politika, oturamamış yönetim toplum ihtiyaçlarından habersiz kadroların eseridir. Toplumun sosyal ve ekonomik sorunlarını bilimsel açıdan eleştiremeyen, bunu yapabilecek koşullardan yoksun ortamlarda da, işte, toplum ihtiyaçlarından habersiz kadrolar yetişir ve iş başına geçmek olanaklarını bulurlar.

Sosyal ve ekonomik sorunların bilimsel açıdan eleştirilmesi akıl işidir, kültür ortamı işidir, iyi niyet ve topluma dönük bir fazilet işidir, ve nihayet bir doktrin işidir. Ama herşeyden çok ta bunu yapabilecek koşullara elverişli bir ortam, yani özgürlük işidir. Söz ve yazı özgürlüğünden yoksun toplumlarda eleştiri bahis konusu değildir. Özgürlüklerin eleştiriyeye kapatılması, karanlığın devamında çıkarı bulunan, egemen sınıfların yüzündendir. Karanlık ayıpların en iyi örtüsüdür. Kimin mazlum, kimin zalim olduğu, çoğu kez, görülemez. Zalimlerin kimler olduğu zamanla farkedilse bile mazlumların belirginliği saklanır, iniltisi duyulmaz. Kadercilik, bir lokma-bir hurka felsefesi mazlumların, ama sadece mazlumların, tesellisidir. Yoksulluğun nedenleri, toplumun temel çelişkileri saptanamaz. Çünkü karanlık her türlü ayıba en iyi biçimde örtmüştür. Ve de, işte bu karanlık ortamda, toplum ihtiyaçlarından habersiz kadrolar yetişir ve iş başına geçmek olanaklarını da bulurlar. Karanlık ta devam eder. Yoksulluğun iniltisi, insanlığın ızdırabı sürüp gider. Fakat bu gidüş sonsuz değildir. «İnsanlığa dönük fikir hareketleri» tarihin bağrında çakmaklaşmıştır. Üzerleri küllenmiş, fakat söndürülememiştir. Yarasarlar istediği kadar karanlığı sevsinler, baykuşlar istedikleri kadar geceleri ötsünler her gecenin bir gündüzü vardır. Her karanlığın sonu mutlaka bir aydınlıktır. Çünkü «İnsanlığa dönük fikir hareketleri» buram buram etrafa yayılmakta ve «birgün ergeç başarıya» ulaşmaktadır.

Sosyal ve ekonomik dokusu ile çevremizdeki ortamın insanlığa dönük fikir hareketlerinden etkilenmemesi mümkün değildir. Bu etkiler kamu oyununda birikimler yaratmakta, toplumlara bunalıma sokmaktadır. Gerçekçi tarih anlayışına sahip olanlar bilirler ki, toplumların hayatında sosyal birikimleri ve bunalımları eylemler ve toplum ihtiyaçlarına hâlâ hiç bir çare bulunamamış ise, bir süre sonra da patlamalar izlemiştir. Bunalımlarla birlikte eyleme geçince de, politikada toprak kayması dönemi başlamıştır. Politikanın uygulanmakta olan verilerinde erozyon başlamıştır artık. Erozyonun tahribatı sosyal dokudan ekonomik yaşantıya, hak ve hukuka, ahlâka yayılınca temeldeki çürüme hızlanır, toprak kayması şiddetlenir. Sonu patlamadır, depremdir. Akıllı, kültürlü, iyi niyetle ve topluma dönük faziletli kişilerin çabaları artık hiç bir işe yaramaz. Bu niteliklere sahip olmayanların yönetimi artık iflâs etmiş ve bu sonucu hazırlamıştır. Sosyal gelişmeden yana olmayan tepe gözlüler depremlere sebep olmuşlardır.

Bilim jeolojik depremlerin ne zaman olacağını kestirmekte henüz yetersizdir. Fakat sosyal depremlerin hangi koşullarda olduğu tarihin gerçekleri ile ortadadır. Sosyal depremlerin kuşağı insanlığın ızdıraplarla dolu bütün yörelerinden geçmektedir. Oralarda politikadaki toprak kaymaları sarsıntılarının, depremlerin nedeni olurlar.

Olaylar - Olaylar

Buğday ithali tartışması ve Amerikan raporu

Toprak Mahsulleri Ofisine, buğday ithali için 375 milyon liralık kredi tahsisini ile ortaya çıkan «buğday ithali tartışması» devam ediyor. Sonora - 64 tohumluk buğdayı getirildiği zaman verdiği aşırı iyimser ve sorumsuz beyanatlarıyla kendini güç duruma sokmuş olan Tarım Bakanı Dağdaş sözlerinin yanlış anlaşıldığını söyleyerek vaziyeti kurtarmaya çalışıyor. Bakana göre bu yıl ancak 1 milyon 700 bin dönüm Sonora ekildiği için buğday ihracı söz konusu değildir, fakat 69'dan itibaren bu saha genişletilince herşey halledilmiş olacaktır. Bakan böylece hiç değilse bir yıl daha vakit kazanmak istemektedir. Yoksa Türkiye'nin buğday meselesinin Sonora - 64 tohumunu kullanmakla halledilemeyeceğini herkes gibi Tarım Bakanı da bilir. Bu, Türkiye'nin tüm tarım problemi gibi herşeyden önce bugünkü verimsiz toprak rejimini değiştirecek köklü bir toprak reformuna bağlıdır.

Üstelik Sonora 64 hakkında da rivayet muhtelif. Beslenme uzmanı Doç. Koçtürk yaptığı basın toplantısında besin değeri düşük, pamuk alanlarına ekilen Sonora için Bakanlığın «Amerikan ilaç ve gübre firmalarının zengin ederken, üreticiyi de takatini aşan borçlar altına soktuğunu» söylemiştir.

Tarım bakanı, bu kere de, 1969'dan sonra buğday ihracatçısı olacağımızı açıklaya dursun; biz okuyucularımızın dikkatini, A.B.D. Tarım Bakanlığının 1967 Kasımında yayınladığı bir rapora çekelim Türkiye gerçeklerini bizim sorumsuz bakanlarımızdan daha iyi bildiklerinde şüphe olmayan Amerikan dostlarımız (!) bakın ne diyor: «Türkiye'nin dışardan ithal edeceği buğday ihtiyacı 1965 yılında 340 bin ton iken 1970 de 716 bin tona 1975 de ise 1 milyon 514 bin tona yükselecektir.» Aynı rapora göre Birleşik Amerika bu buğdayın 1970 de 350 bin tonunu 1975 de ise 750 bin tonunu sağlayacaktır.

Dağdaş toz pembe demecilerle kamu oyunu uyutmaya çalışırken, «elin oğlu» 1975 de bize ne kadar buğday ihraç edeceğini plânlamış bile...

TİP Şişli İlçe Kongresinde 6 ncı Filonun adı bile geçmedi

Kongre 1 Eylülde Hürriyet Mahallesindeki bir kahvede toplandı. 50-60 kişilik bir topluluk göze çarpıyordu. İlk siyasî konuşmayı yapan A. Erakalın, TİP'in gelişmesini, asırlardır beklenen en doğru konuşmaları yapmış olmasına bağladı ve G. Başkan'ın «69 da başa gürseceğiz» sözünün münakaşa götürmediğini belirtti. Gerçekten konuşmayı izleyenler de bu konuda herhangi bir tartışma yapmadılar. Siyasî bir partinin, hele bir işçi partisinin doğal olarak gözü iktidarda olacaktı.

Yalnız konuşmacıdan 30 Ağustos ile 9 Eylül arasında İzmir limanımızda demirlemiş olan 6. Filo'ya karşı tutumu-

nun ne olduğunu da belirtmesini beklendik. Bu yüzden çeşitli gösteriler, yürüyüşler yapılmış, devrimciler ve karşı-devrimciler birbirine girmiştir. Ve antiemperyalist hareketler olanca hızıyla devam ettiğine ve basında geniş yer aldığına göre, 69 seçim güreşinin en aktüel sorunmuş gibi öne sürülmesini yadırgamamak elde değildir.

Evet, TİP başındaki yöneticiler, 6. Filo'nun bundan önce İstanbul Boğazi'ne demirlemesiyle caddelere, meydanlara dökülüp Amerikan emperyalizmini lânetleyen gösterileri, yürüyüşleri «anarşist hareketler» olarak nitelendirmişler ve TİP'in etkisindeki kuruluşların bu hareketlerden uzak kalmalarını istemişler ve etkili de olmuşlar, daha sonra 6. Filo'nun İzmir'e demirlemesiyle de aynı tutumda ısrar etmişler, «pasif direnme» yi öne sürerek, antiemperyalist eylemde açıktan açığa bölücü bir rol oynamışlardır. Ama bu hal, işçi ismini kullanan bir partinin kongresinde, «6. Filo Defol», «Tam Bağımsız Türkiye» diye caddeleri dolduran yurtseverlerimizle dayanışma halinde olunduğunun açıklanmasına engel değildi. Pasif direnmenin bunu olsun içermesi gerekirdi.

Sonra, TİP yöneticilerinin hedef olarak gösterdiği 69 seçimlerindeki bu güreşleri, millî bayramlarımıza bile musallat olan 6. Filo acaba izlemek istemeyecek miydi?

Yunanistanın seçim ortamında partileri, parlamentoya bir tarafa itip bugün hâlâ iktidarda olan Cunta'yı tepeden inme seçivermesinde 6. Filo'nun hiç mi rolü yoktu?! Uzakşarkta Filipinler'de, Formoza'da, Güney Vietnam'da yapılan seçim güreşlerini aynı filonun bir büyük numaralısı -7. Filo gayet te yakından izlememişti miydi?!

Gündemin tenkit ve temenniler bölümünde söz alan Emrullah Ardal, ilçe çalışmalarının yetersizliğine değindi. Laubalilik ve dedikodudan sıyrılıp olumlu tartışma düzeyine girmenin gerektiğini savundu.

Yaşar Uçar, bugünkü yönetim kurulunun eleştirilere kulak asmadığını, kahve sohbet toplantılarının başarısızlığa uğradığını, büroların sadece ismen var olduğunu, 2 Haziran seçimleri arifesinde, aday adaylığı sorunun çirkin bir kulis çabası şeklinde sürdürüldüğünü söyledi.

Meksika'da güçlü öğrenci direnişi

Meksiko City'nin merkez alanında toplanarak Hükümetin baskı siyasetini protesto eden öğrencilere karşı askerî kuvvetler ateş açtılar ve tank kullandılar. Hükümetin emriyle kendilerine kaba kuvvet kullanan toplum polisinin kaldırılması ve tutuklanmış arkadaşlarının serbest bırakılması için öğrenciler altı haftadır direnmekte ve zaman zaman gösteriler yapmaktadır.

Bilindiği gibi geçen Temmuz sonunda Granaderos adlı toplum polisinin şiddet yolunu seçmesi üzerine tek cephe halinde birleşen öğrenciler elli bin kişilik bir gösteri yapmışlar, polis baskısına ve oligarşiye karşı güçlü bir protestoda bulunmuşlardır. Ama meşru gösteri hakkını kullanan öğrencilere toplum polisi tekrar şiddete başvurunca öğrenciler meşru direnmeyi gösterdiler ve toplum polisi görev yapamaz hale geldi. Hükümet ancak askerî kuvvetlerle dengeyi sağlayabildi.

Öğretim merkezleri süresiz olarak kapatıldığı halde öğrenciler başşehirdeki öğrenci kurumlarını işgal etti, barikatlar kurdu. Grev komiteleri de

direnmeyi bugüne kadar sürdürdü. Meksikalı öğrencilerin bu güçlü direnmeyi sürdürmelerinin tek sebebi, politik fikir ayrılıklarının üstüne çıkmasını bilmeleridir. Ağustos'un ortalarında Meksiko City'nin büyük Zocalo alanındaki meclis binası önünde yapılan protesto gösterisinde 60-80 bin öğrenci bulunmuştu. Bizdeki öğrenci hareketlerinde eylemi bırakıp, pasif direnmeyi seçenlere ve güçbirliği hareketine şüphe duyanlara bu sayının öğreteceği çok şeyler vardır. Öğrenci hareketlerinde ve devrimci eylemde tek çıkar yolun devrimci güçbirliği yolu olduğu gün geçtikçe anlaşılacaktır. Devrimci güçbirliği vardır, çünkü emperyalizmin yerli işbirlikçilerle yürüttüğü gerici güçbirliği vardır.

Yabancı sermaye Yeni bir kurban

Kolonya fabrikası, gazoz fabrikası gibi tüketici girişimlerden sonra, dizel motoru gibi üretim malı imâl edecek bir fabrikanın kuruluşuna ön ayak olan Demirel iktidarını alkışlamak gerekirdi. Oysa değişen bir şey yoktur. Geçen hafta verilen bir kararla iktidar, 50 bin dizel motoru yapacak bir tesisi yabancı sermayeye teslim etmiştir. Tesise önyak olmak üzere kurulmasına izin verilen şirkette en büyük hisse yüzde 51 ile Amerikan Massey Ferguson Şirketinde olacaktır. Türk ortakları, özel sektör olarak yüzde 41 ile temsil edilecektir yüzde 10 hisse ile de millî bir banka bu soygun ortaklığına âlet edilecektir.

Fabrika için 201 milyon liralık yatırım yapılacaktır, yatırımda % 80 yatırım indirimi uygulanacak ve yatırım malları ile ham madde ithalinde gümrük alınmayacaktır. Yatırım için yüzde 8 gibi yüksek bir faizle dış kredi sağlanacaktır.

Massey Ferguson Şirketine verilen pay sadece hisse üstünlüğü değildir. Amerikan Şirketine teslim edilen tesis, gerçekte bir montaj endüstrisi örneğidir. İlk 6 yılda yüzde 75, 6 yıl sonunda da yüzde 22 oranında mamul madde dışarıdan ithal edilecektir. Şüphesiz bu, Massey Ferguson'un soygun oranını yükseltecektir. Dış ticaret rejiminin büyük çapta desteklediği montaj endüstrisi soygunu, bugün, liberal düşünceli aydınların, ve yöneticilerin bile muhalefetiyle karşı karşıyadır.

Sabiha Serdel'i Kaybettik

Türk basın ve düşün hayatında önemli bir yeri olan Sabiha Sertel 2 Eylül 1968 Pazartesi günü 73 yaşındayken Bakü'de ölmüştür. On yedi yıldır yurt dışında bulunmakta olan yazar, Türk okuyucusuna, başta Tan olmak üzere muhtelif gazete ve dergilerde yayınlanan yazıları, Sebülürreşatçıya Cevap, Tevfik Fikret - Mehmet Akif kavgası, Tevfik Fikret (ideolojisi ve Felsefesi) gibi telif eserleri ve August Bebel'den çevirdiği Kadın ve Sosyalizm kitabı ile tanınmıştır.

İkinci Bağımsızlık Mitingi

(Baş tarafı birinci sayfada)

«Pekala! Onun zırhlarının çeliği mi ağır basar, yoksa bizim haysiyetimiz mi ağır basar? O bunu görecektir. Johnson evvelâ Vietnam'da ağladı; bir de Türkiye'de ağlayacaktır.»

«Arkadaşlar, (Atatürk anıtını işaret ederek) şu parmağın gösterdiği yere bakın, nereyi gösteriyor? O parmak dün Venizelos'u Lloyd George'u gösteriyordu. Ama bugün!.. Arkadaşlar, şu parmağın doğrultusuna bakın. Asıl hedefimizi gösteriyor: Amerikan zırhlıları!»

«Sayın Sunay «Anayasa'yı çiğneyen zorba kuvvetler» den bahsediyordu. Şu mitingte bu zorbalar kim? Evet, Anayasa kuvvetleri vardır. Amerikalıyı istemiyen biz, gi-

cümüzü Anayasa'dan alıyoruz. Anayasa'yı çiğneyen zorbalar, Amerikanın avukatlığını eden satılmışlardır. Amerika'yı Türkiyeden bu Anayasa güçleri atacaktır. Ve yeni tertipler, maytaplı bombalar, kestane fişegi patlatmaları fayda vermiyecektir.

YAŞASIN BAĞIMSIZ TÜRKİYE! YA İSTİKLÂL, YA ÖLÜM!..»

6. Filoya karşı yapılan birinci «Tam Bağımsız Türkiye» mitinginde olduğu gibi bazı TİP yöneticileri etkileri altındaki örgütlerin bu mitingde de katılmamaları ve eylemi bölmek için büyük bir çaba harcamışlardır.

Buna rağmen, bu örgütlerdeki üyelerin yine de miting geniş çapta sonuna kadar izledikleri görülmüştür.

devrimci eğitim şûrası

Toplumda düzen değişikliği, ve eğitimde reformun her zamankinden daha gür sesle istendiği bu günkü Türkiye'de, Türkiye Öğretmen Sendikasının düzenlediği Eğitim Şurası büyük bir ilgi ile karşılandı.

Üniversite, ve parlemontodan, öğretmen işçi ve gençlik kuruluşlarından 1500'ü aşkın aydın katıldığı açılış toplantısında, TÖS Genel Başkanı Fakir Baykurt, bozuk eğitimi düzeninin geniş bir tablosunu çizmiş, eğitim bozukluklarını gösteren raporların dolapları almadığını söylemiştir.

Toplumcu bir düzene varmak için Baykurt özete şunları demiştir :

«Gözü açılan ve sistemin temelden bozuk olduğunu, gören halk kitleleri onun demokratik bir süre içerisinde yenileşmesini ve adaletli bir duruma getirilmesini bir süre bekler. Ama beklediği gerçekleşmezse, bütün baskı araçlarını, zorcu uygulamaları bir yana iterek, düzen değişikliğini kendisi yapar. Halkımız da bu mutlu ve zengin azınlığın egemenliğinden ulusal ve uluslararası nedenlere davalı gerilik ve yoksulluktan kurtulup sınıfı değil toplumu bir düzene toplumcu bir eğitime kavuşmayı başaracaktır. Bunun demokratik yollardan kansız ve kırimsız olması mümkündür. Biz öğretmenler bunu istiyoruz. Ulusumuzu kanlı ve kırıklı düzen değişikliklerine zorlamaya kimsenin hakkı yoktur.

«Bize (Siz programların dışına çıkmayın işte kitaplar, bunları okutun) diyorlar. Programlarımız gerçekleri ulusumuza anlatmamıza engel değildir. Milli Eğitimin ve devletin büyükleri bizi (Ağır ve oturaklı) bulmuyorlar. Bizi sapık ideolojiler peşinde görüyorlar. Hata ediyorlar. Bugünün ağır ve oturaklı eğitimcisi, eğitimi tutucu değil devrimci, sınıfçı değil toplumcu, geriye değil ileriye, topluma, insana dönük olarak anlayan ve uygulayan eğitimcidir. Bu

yüzde yüz doğru bir dünya görüşü, bilimsel bir ideolojidir. Sapık ideoloji toplumcu değil sınıfçı olan ideolojidir.»

«Devletin ve eğitimin yöneticileri bizim tarafsız kalmamızı istiyorlar Kurtla kuzunun adil olmayan mücadelesinde tarafsız kalmak güçsüz kuzunun karşısındaki güçlü kurdu kendi gücümüz kadar daha güçlendirmek demektir. Çağdas, aydın, çağdas eğitimci halkın ve hakkın tarafındadır.»

Eğitimci sınıfsal yönünü, Amerikan etkisini, AİD' nin 20 kadar eğitim projesinin Bakanlıkça uygulandığını anlatan Baykurt, «... Bu hep böyle gelmiş ama bundan sonra da böyle gidecek değildir. Emperyalizmin eğitimimizde ve ülkemizde tozunu, süttözünü bile bırakmıyacağız. Onu arıtır tertemiz edinceye kadar devrimci meslek savaşımızı sürdüreceğiz» demiştir.

Fakir Baykurt ikinci günkü toplantıda okuduğu «Türk kültür ve Eğitiminde Emperyalist etkiler» bildirisinde ayrıca casus olarak nitelediği Amerikan barış gönüllüsü sayısının resmi açıklamalardaki gibi 300 değil, 12 bin olduğunu belirtmiştir.

Profesör Muammer Aksoy, özel okulların devletleştirilmesi için karar alınması gerektiğini, dini öğretim yapan okullardan çıkanlara din alanından başka yerde görev verilmemesi gerektiğini anlatmış, öğretmen güvenliği ile ilgili olarak Danıştay kararlarını incelemiş ve Danıştay kararlarını uygulamayan iktidara karşı Cumhurbaşkanının «dur» demesi gerektiğini belirterek, aksi halde anayasaya aykırı düşeceğinden istifa etmesi kaçınılmaz bu görevdir demiştir.

Devrimci Eğitim Şurasına sunulan çeşitli bildirimler arasında, Talip Apaydın ile Dursun Akçaman birlikte hazırladıkları «Geri kalmış ülkelerde, Özellikle Türkiye'de Eğitim Sorunları ve Devrim İhtiyaçları» adlı bildiri değerli bir çalışma olarak karşılanmıştır.

AYIKLA PİRİNCİN TAŞINI

Rıfat ILGAZ

FİRSATÇI

6. Filonun İzmir'i ziyareti üzerine, herkes konuştu sıradan. Bir, Filo'nun kumandanı kalmıştı, o da konuştu. Bakın, neler söylüyor izmirliilere :

«Şehrinizi ziyaret etme fırsatı bulduğumdan dolayı memnuniyetimi ifade etmek isterim.»

Eh, ne yaptı yaptı, buldu bu fırsatı! Bayramdan seyrandan yararlanıp sevincimizde de katıldı. Hangimiz ağzımızı açıp da bir şey söyleyebiliriz artık?.. Bayram değil, seyran değil diye! Fırsat, bu fırsat!

K U R T

İnönü, köylüleri derletiyor : «İktidara gelenler, işlerini yürütürken biraz vakit geçince kendilerini dünyanın en akıllısı sanırlar...»

Hani derler ya, İnönü'ye tecrübeli politikacı diye! Doğru! Çok tecrübeli adam, vesselâm!

K İ M E K A R Ş I

İstanbul Polis Okulu'nun kapısında şöyle bir yazı var:

«Polis kuvvetleri, vatandaşlara huzur ve sükun temin eden cumhuriyetin, kanuna ve medeniyet düşmanlarına karşı kullandığı bir kalkandır...» (*)

Demek polis, cumhuriyetin bir kalkanı imiş... Biz iktidar partisinin kalkanı sanırdık. Pekii, kime karşı kullanılır bu kalkan? Medeniyet düşmanlarına ve kanuna karşı! Var bir yanlışlık! Son günlerde bu okuldan çıkanların davranışla-

rına baktıkça, aklımız büsbütün yatıyor bu yanlışlığa!

TEDBİRLİ BAŞBAKAN

İlhan Selçuk yazısında, Bartın depremi başlar başlamaz, Demirel'in çıkıp da hemen tedbir alındığını bildiren konuşmasına değiniyor :

«Nasıl olur?...» diyor, «Daha köylerle bağlantı kurulmadan...»

Bakalım, Demirel «tedbir alındı» dediyse, depremden zarar gören bölge için mi söyledi? Aldığı tedbir olsa olsa kabinesi içindir. Ne zamandır, sallantıda olduğu söyleniyor mu?

ÜSTADI DA ANLIYORUZ

Falih Rifki'dan okuyalım şu satırları :

«CHP de bir türlü seçimi DP'ye ve AP'ye karşı kaybetmez. Ya halka karşı yapılmıştır, ya halk aldatılmıştır, ya oylar çalınmıştır, onun için seçimi kaybetmiştir...»

«... İnönü, Demirel'in Türkiye'ye Amerika tarafından başbakan yapıldığını söylemek gâfletinde bulunmuştur.»

Yahya Kemal, CHP'den açılan açığa aldığı 400 lira aylıkla Degüstasyon'da kafa çekerken şöyle atıp tutmuş :

«Siz bu rejimin ne olduğunu, Falih Rifki onun aleyhinde yazmağa başladıkdan sonra anlarsınız!»

(*) Atatürk'e izafe edilen bu satırların yazılışında bir yanlışlık yoksa, iyi niyetle yorumlanıp uygulanması gerekir.

Dış Ticaret ve Kalkınma (Bir Seminerin Düşündürdükleri)

Aslan Başer KAFAOĞLU

Geçen hafta bir şatafatlı seminer çalışması başladı. Semineri Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyeti düzenlemişti. Bilindiği gibi bu heyet büyük emekler harcıyıp, paralara kıyarak ekonomik ve sosyal konularda konferanslar hazırlamakta, seminerlere öncülük etmektedir. Seminerler organizasyon olarak ciddi başarıları bulunmakla ün kazanmıştır. Bu sefer ki ise gerek katılan kadronun genişliği ve gerekse tertip ve organizasyon düzeni yönünden bundan öncekileri de gölgede bırakacak bir ölçüye ulaşmıştı. Başbakan ve Maliye Bakanı gibi konuşmacılar yanında bilim, idare ve iş hayatı yetkili temsilcileri ile seminere renk ve hava bir ölçüde da seviye veriyordu. Üniversitenin Haluk Cillov, Besim Üstünel, Oktay Yenal, Kenan Bulutoğlu, Memduh Yaşa gibi basında da ün yapmış temsilcileri yanında Yorgi Demirgil Ahmet Aker, Vural Savaş gibi isimler seminerde ya konuşucu ya da yorumcu olarak yer almışlardı. Ömer Celâl Sarç, Sabri Ülgener gibi yılların şöretlerini bu kadroya ekleyince Üniversite'nin ne ölçüde temsil edildiği ortaya çıkıyordu. İş çevreleri, bu çevrelerin en entellektüel simalarından Bülent Yazıcı başta olmak üzere, Ezcacıbaşı, Celâl İmre, Behçet Osmanoğlu, Orhan Mersinli, Tefvik Ercan gibi temsilcileriyle seminere ağırlığını koymuşlardı. İdare çevrelerinden ise başta Başbakanlık ve Maliye Müsteşarları olmak üzere, Hazine Genel müdürlüğünün değerleri Erkan Bener ve Erkan Çınar ve Dış Ticaret'ten Özer Çınar gibi değerler seminere katılmıştı. Bir teknisyen büyük elçi Ziya Müezzinoğlu ve bir Maliyeci Rektör Kemal Kurdaş seminere konuşmaları ile zaman zaman hâkim oldular. Sınai kalkınma Bankası ve Devlet Yatırımlar Bankası da seminerin faal katılımcıları idi.

Herkesin önünde bir kulaklık vardı. Bu kulaklıktan İngilizce konuşmalar Türkçe, Türkçe konuşmalar ise İngilizce olarak izlenebiliyordu. Her şey teknik ve idari yönden mükemmeldi, konuşucular ve konuklar Tarabya otelinde kusursuz ağırlanıyorlardı. Ama sonuçlar ve konuşmalar için aynı şeyi söylemek güçtü. Bir kez seminerin adı Dış Ticaret ve kalkınma idi, kalkınma kısmı seminer boyunca gölgede kaldı ve konu Dış Ticaretin kısır teknik sorunları üzerinde kaldı. Konuşmacılar, İdareden gelen, birkaç yorumcu ve konuşmacı dışında ilginç olmaktan uzaktı. Seminerin düğümü geldi, devalüasyon konu-

sunda kaldı. Bununla başladı, bununla bitti denebilir seminer.

Seminer Başbakan Demirel'in uzun bir açış konuşması ile çalışmalara başladı. Çok uzundu bu konuşma. Yer yer Başbakanlık müsteşarı Munis Faik Ozansoyun üslubunun buram buram koktuğu bu konuşmada Demirel, dış ticaret ve kalkınma konularını doğrusu kendisinden sonraki konuşuculara taş çıkaracak bir ölçüde dengeli tutmuştu. Ama konuşmada söylemedik söz kalmamıştı. Şu pasajlara bir bakan Demirel'i Liberalizmin karşısında gördü:

«Ondokuzuncu yüzyılın, memleketlerin iç nizamında bütün şikâyetlere rağmen hüküm süren iktisadi Liberalizm cereyanı, milletlerarası ticari münasebetlerde de iktisadi bakımdan kuvvetli memleketlerin üzerinde adaletsiz bir serbest rejimi şeklinde devam etmiş...», «19 uncu yüzyılın milli ekonomi bünyesinde fakir ve zenginleri sınıf mücadelesine terkeden laissez faire nizamı, milletlerarası ekenomide de fakir ve zengin memleketleri açık veya kapalı menfaat tezatlarıyla başbaşa bırakmıştır.» «az gelişmiş memleketlerle gelişmiş ve sanayileşmiş ileri memleketler arasındaki büyük mesafe gittikçe büsbütün büyümektedir.» Ama bütün bu şartlar altında ve bu kadar yanıp yakılan Demirel çareyi şöyle formüle ediyordu: «... milletlerarası ölçüde bir işbirliği, dayanışma ve entegrasyon hareketine ihtiyaç vardır.» Oysa bu çare aslında büyük devletlerin yıllarca ağızlarında çiğnediği bir sakızdır, bu sakızla dış ticaret yoluyla ve sermaye hareketlerinin büyük yardımıyla Başbakan'ın da kabul ettiği sömürme mekanizması devam etmektedir. Başbakan'ın kullandığı konuşma tarzı, bir zamanlar Nehru'nun temsil ettiği ve büyük devletlerin yardımı dilenilerek tutulan, bir medet umma bir kalkınma reçetesi simididir. Bu platform Başbakan'ın konuşmasında şu şekle girmişti:

«Bu itibarla ekonomik bakımdan ve gelişmemiş memleketlerin müşterek

ve karşılıklı sorumluluklarını milletlerarası esaslar halinde müesseseleştiren bir dünya ticaret nizamına olan ihtiyaç aşikârdır. Bu yolda Havana şartı ile atılan ilk adım Birleşmiş milletlerin bundan sonraki gayretleriyle daha realist bir açıdan... inkişaf etmesi memnuniyet verici olmuştur.» «Oysa Başbakan'ın övdüğü ve daha realist bir açıdan... inkişaf ettiğini memnuniyetle kaydettiği o nizam, Havana Şartı ile kurulan nizam, az gelişmiş ülkelerdeki sefalet ve sömürü düzenini buran, yaşatan ve kuvvetlendiren bir uluslararası ticaret düzenidir. Realist bir az gelişmiş ülke devlet adamı bu düzenin «gelişmesini» değil, toptan değişmesini istemelidir. Bu büyük mantık gelişmesi Başbakan'ın konuşmasının her yerinde vardı. Ama doğrusu aranırsa Başbakan kendi anlayışındaki devlet adamlarının söyleyebileceği en iyi şeyleri söylemişti. Mantık gelişmesi bugün dünya ticaretini yönetenlerin kendilerinde bulunan bir mantık gelişmesiydi, gelişmeli bu anlayış Demirel gibi birçok devlet adamına ve de bilim adamına iyice aşlanmıştı.

Gine doğrusu aranırsa Başbakan'ın konuşması konferansın, (Seminerin) konusuna uygun olma ve Dış Ticaretin yönettirmesinde rol oynayan kurullara değinme bakımından Seminerde konuşan uzmanlarından daha da tamdı. Çünkü, Seminerin konusu kalkınma ile dış ticaret arasındaki ilişkileri tespit etmekte. Oysa konuşmacılardan pek azı bu konuya değindiler. Bu konunun deşilmesi Avrupa Ekonomik Topluluğu komisyon üyesi Victor Bodson'a verilmişti. Oysa hazret, (konuşması o kadar gayri ciddi ve toplulukla alay edici idi ki, bu tabirimiz mazur görülsün) bir güzel Ortak Pazarı methetti. Yabancı sermayeyi methetti. Büyük bir laubalilikle yazılı metnin dışına çıkarak siyasi bir nutku, eski Makanyan Tiyatrosu aktörlerine taş çıkartan bir nefasette âdeta dökürdü (!). Aynı konuyu Türkiye açısından inceleme görevini üzerine alan

Prof. Memduh Yaşa'da aynı konuya ancak kıyısından köşesinden dokundu. Kalkınma ile dış ticaret arasındaki ilişkinin Türkiye'de ne bağlantılar arzettiği anlaşılmadı. Bu temel noktaya ve eksige Prof. Besim Üstünel'den gayri dokunan olmadı. Ama iki profesörün bu gibi oturumlarda birbirlerine karşı konuşmalarında seftikleri ince istizha üslubu ve bu üslubun dinleyiciler tarafından malûm bulunuşu, tartışılan noktanın ağırlığının anlaşılmasına engel oldu. Bir daha da bu eksige değinilmedi.

Seminerin temel bir eksikliği de dış ticareti düzenleyen ve Başbakanca açış konuşmasında değinilen müesseseleşmiş yasa ve kurullara hiç değinilmemesi oldu. Bu konu üzerinde fırsat buldukça duracağız, ama burada biraz olsun değinmekte yarar var. (I. Dünya Savaşından sonra Dünya Dış Ticaretini düzenlemek üzere bir seri uluslararası konferans toplandı. Bunlardan en önemlisi Havana'da (küba'da) toplandı. Burada Gümrüklerin ve para değerinin tâbi olacağı hususlar ayrı ayrı tesbit ile bir «yasa» konuldu. Bu yasanın adı «Havana Şartı»dır. Dünya Dış Ticaretini düzenleyen «Havana Şartı» ve bu yasa'ya göre imzalanan kararlar ve kurullar, buna göre kurulan GATT, İMF, İBRD gibi kuruluşlar, ulusların kendi dış ticareti hakkındaki bağımsızca karar alması serbest'sini sınırlamaktadır. Örneğin. Bir ulus sanayiini korumak için bir gümrük tarifesi uygulamak istese, muhakkak Beynelmülêl Gümrük Andlaşmasını, (GATT) ı gözetmek zorundadır. Para politikası için «Para fonu andlaşmasına uymak zorundadır. Bunlar gibi andlaşma ve kurullar 1940 larda hep az gelişmiş ülkeler arasında eleştirilmiş bu eleştirmelerde büyük ülkelerin üstünlüklerinin haksızlığı belirtilmiştir. Bu uluslararası çevreye dokunmadan, soyut bir milli dış ticaret politikası ele alınmış olursa bir sonuç verilemez. Seminerde bu konu hiç ele alınmamıştı. Bu eksige de Maliye Bakanlığı Hazine Umum Müdürü

Erhan Işıl önemle değindi. Fakat Tertip Hey'etine yöneltilen bu eleştirme de karşılıksız kaldı.

Bu iki temel eksik seminerde, konuşmaların dış ticaretin pratik sorunları üzerinde kısır bir tartışma şeklinde yer almasına sebep oldu. Denebilir ki bütün konuşucular bugün bu dış ticaret düzeninin bir avuç ithalâtçıdan başka kimseye yaramadığında birleşmişlerdi. Hattâ büyük iş çevrelerini temsilen konferansa gelenler de bunda birleşmişlerdi. Bu haliyle seminer de hedef tahtası bu dış ticaret ve para sistemini uygulayan maliye Bakanlığı, Hazine ve Hükümet oldu. Maliye Bakanlığında önemli bir memur olan Erhan Bener de bu tesbitlere katıldı. Ama bütün konuşucular, ne kadar bu dış ticaret ve para rejimini eleştirse, gine de anlayış ve mekanizma olarak bu düzenin olduğu gibi kalacağını içlerinden biliyorlardı. Çünkü bu düzen ithalâtçının yararına, emperyalizmin kucakındaki bir ülkede de en geçerli olan söz ithalâtçının yararına olan sözdür.

Yurdun kaderi emperyalizmin bu araçları elindedir geniş ölçüde kuvvetli bir sanayici sınıfı, bağımsız bir milli burjuvazi olmadıkça (ki bugün bu Türkiye için söz konusu olamaz) bu gidis böylece de sürecektir. Ama bir tuhaf durum vardı. İthalâtçısı, profesörü hepsi devalüasyon istiyordu. Buna karşılık idare temsilcileri bir hayli çekingendi.

Aslında bu durum aracı çevrelerle bürokrasinin temel konuların uygulaması sırasındaki zaman farkından ileri gelmektedir. Şöyleki: İdare Türkiye'de aracı çevrelerin ve bunların dışardaki ağababalarının açık ticari menfaatlerine bir süre karşı koyar. Yurdun gözgöre göre zarara uğramasına müsaade etmez. Ama aracı çevreler ve bunların aracılık ettiği dış sermaye Türkiye'de öyle bir düzen farkına varamaz. Ancak bu düzen ülkeyi öyle bir yere götürür ki, İdare kısa bir süre önce hayır dediği dış sermaye çevrelerine «evet» demek zorunda kalır. Dış Ticaret konusunda da olanlar bunun bir tekrarıdır. İdaresini dilik bir devalüasyona «hayır» demektedir. Devalüasyon bugün için yurda yararlı değildir diyor. Ama uygulanan ekonomi politikası Türk parasının değerini daima düşüren bir ekonomi politikasıdır. Bu politika erinde gecinde dış ticaret ve para politikasında devalüasyon gibi bir sonucunda guracaktır. Konu çok önemlidir, bu bakımdan biraz basitleştirerek ayrıntılara girmekte yarar vardır. Ve bu konuyu gelecek yazıda inceleyeceğiz.

TÜRKİYE SOSYALİZM

Bağımsızlık Demokrasi Sosyalizm'in (*) son yazısı olan 'Türkiye Sosyalizmi', Sayın Mehmet Ali Aybar'ın, Türkiye'de yürütülecek sosyalist mücadele ve sosyalist devrim konusundaki düşünce ve görüşlerini en geniş şekilde ilk defa ortaya koyduğu bir makaledir. Biz, bu yazımızda, Sayın Aybar'ın, sadece, sosyalist devrimin, anti-emperyalist devrimle birlikte gerçekleştirilmesi gerektiği yolundaki görüşlerini, gene makalenin çerçevesi içerisinde tartışarak, eleştireceğiz:

I. — SOSYALİZM VE 'TÜRKİYE SOSYALİZMİ'

Üretim biçimleri, aynı ad ile ifade edilir ve üretim biçimlerinin genel niteliğini, üretim araçları mülkiyeti tayin eder. İlkel komünal toplumda, üretim araçları, komünün ortak mülkiyetindedir. Köleci toplumda, üretim araçları efendilerindir ve aynı şekilde 'köle' de efendinin mülkiyetindedir. Feodal toplumda üretim araçları, derebeyindir ve köylü, toprakla birlikte alınıp satılan yarı-köledir. Kapitalist toplumda, üretim araçları, kapitalist sınıfın elinde toplanmıştır ve emek sahibi köle ve yarı-kölenin yerini, burada, işgücünden başka satacak bir şey olmayan proleterler almıştır. Proletarya, siyasi bağımsızlığa sahip 'hür köle'dir. Köledir, çünkü, bizzat burjuvazi tarafından mülksüzleştirilmiş olan proletarya, yaşayabilmek için, burjuvazinin mülkiyetindeki üretim araçlarında çalışmaya ve burjuvazi tarafından sömürülmeye mecbur bırakılmıştır. Sosyalist toplumda, üretim araçları, kolektif mülkiyet ve kamu mülkiyeti biçiminde toplumun ortak mülkiyetindedir. Üretim araçlarının toplumun ortak mülkiyetinde olması, sosyalist üretim biçimini nitelendirir; bu üretim biçiminin şu ya da bu ülkede olması, şu ya da bu yolla gerçekleştirilmiş olması, sosyalist üretimin niteliğini değiştirmeyeceği gibi, bu üretim biçiminin dışında herhangi bir üretim biçimi de 'sosyalist' üretim biçimi değildir; ya sosyalist üretime geçişin aşamalarıdır veya başka bir üretim tarzıdır. Sayın Aybar, Türkiye'nin kendisine özgü tarihi ve mahallî şartlarından dolayı, 'Türkiye'ye özgü bir sosyalizm' kurulacağını söylüyor ve ekliyor: «Bundan dolayı Türkiye sosyalizmi deyimi, ilerde kurulacak sosyalist düzeni de kapsamaktadır.» (s. 641). Yani, kurulacak sosyalist düzen de, 'Türkiye sosyalizminin', daha doğrusu sosyalist sınıf mücadelesinin strateji ve taktiğinin niteliği gibi, ayrı bir nitelikte olacak, yani Türkiye'de sosyalist üretim biçimi, 'sosyalizm' terimi ile değil, 'Türkiye sosyalizmi' terimiyle ifade edilebilecek bir üretim biçimi olacaktır. Sayın Aybar, sosyalist iktidarı kazanılması ve sosyalist toplumun kurulması için izlenecek 'strateji ve taktik'in farklılığını, amacın farklılığı olarak nitelemektedir. Türkiye'nin tarihi ve mahallî özellikleri, sosyalist mücadelede izlenecek strateji ve taktiğin farklı olmasını gerektirebilir (bu, marksist stratejistler tarafından tekrar yazılmıştır, ve sosyalizme geçmiş olan ülkelerde aynı strateji ve taktiğin uygulanmamış olduğu bilinen bir gerçektir); fakat bu, hiç bir şekilde, kurulacak sosyalist toplumun, 'Türkiye sosyalizmi' gibi sosyalizmden ayrı bir üretim biçimi ve toplum düzeni olacağı anlamına gelmez. Çünkü sosyalizm, nasıl bir yol izleyerek kurulursa kurulsun, üretim biçimi bakımından taktik ve her yerde aynıdır. Ama, kurulacak toplum, 'sosyalist toplum' isel.

II. — MİLLÎ DEVRİM, DEMOKRATİK DEVRİM, SOSYALİST DEVRİM

Sayın Aybar şöyle diyor: «... Amerika'ya karşı kurtuluş mücadelesi aynı zamanda Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsünün egemenliğine karşı bir mücadele biçimi olacaktır.» (s. 660); «Millî kurtuluş mücadelesinin sadece anti-emperyalist ve anti-feodal olması gerektiği hakkındaki iddialar, ... yanlışdır, millî kurtuluş savaşının aynı zamanda sosyalizm için bir mücadele olarak yürütülmesi gerekir (s. 660); «Emperyalizmin boyunduruğu altında, millî kurtuluş mücadelesi sosyalizm için mücadeleyle birlikte yürütülür. Dış sömürüyü iç sömürüden ayırmak mümkün değildir.» (s. 660 - 661).

Sayın Aybar'ın sözlerinden şu sonucu çıkarıyoruz: anti-emperyalist mücadele yani millî devrim, anti-feodal mücadele yani demokratik devrim (ki anti-emperyalist devrim aynı zamanda bağımsızlığı içerdiği için 'demokratik' ve anti-feodal devrim uluslaşmayı tamamladığı için aynı zamanda 'millî' dir), anti-kapitalist mücadele yani sosyalist devrim, birlikte yürütülecektir. Sayın Aybar, 'ağa' ile mücadeleden sık sık söz etmekte ve fakat özellikle 'anti-feodal mücadele', 'demokratik devrim' terimlerini kullanmaktan kaçınmaktadır. 'Sosyalist devrim'e geçişin bir önceki aşaması olan 'demokratik devrim', özellikle ve ısrarla atlanarak doğrudan doğruya 'sosyalist devrim' şiarı ortaya atıldığına göre, Sayın Aybar'ın yazısında ifade edilen 'devrimci' şiar şöyle formüle edilebilecektir: emperyalizmle mücadele, yani 'millî kurtuluş savaşı'; emperyalizm-işbirlikçileri olan ağa-komprador burjuvazi-amerikancı bürokrat üçlüsü ile mücadele, yani 'sosyalist devrim'. Sayın Aybar'a göre, Amerikan emperyalizmine karşı mücadele, millî kurtuluş savaşıdır; ve ağa-komprador-amerikancı bürokrat üçlüsüne karşı mücadele, sosyalist devrimdir. Bu sözleri tahlil edelim:

'Komprador burjuvazi' ve 'amerikancı bürokrat kesim' ile 'ağa'yı, niteliklerinden dolayı birbirlerinden ayırmak gerekir; çünkü, komprador burjuvazi ve amerikancı

bürokrat kesim, emperyalizmin mahallî organlarıdır. Bunlar, emperyalizmle birlikte ortaya çıkarlar ve emperyalizmle birlikte kaybolurlar. Feodal ağa veya büyük toprak sahibi, emperyalizmden önce vardı ve emperyalizmin ortadan kalkmasıyla birlikte sadece bir anti-emperyalist mücadele ile de ortadan kalkmaz ve kaybolmazlar. Anti-emperyalist mücadele, sadece emperyalizmin dış kuvvetleriyle mücadele değil, aynı zamanda, emperyalizmin içerdeki mahallî organlarıyla da mücadeledir. Mahallî organlar ise, komprador burjuvazi ve amerikancı bürokrat kesimidir.

Oysa ağa, bir sınıftır; ve bu sınıf, emperyalizm olmadan önce de vardı. Batı Avrupa ülkelerinde, feodalizmin bağrında kapitalizmin doğup gelişmeye başladığı yerde, anti-feodal mücadele, yani 'demokratik devrim; burjuvazinin başrolü oynadığı burjuva devrimlerle tamamlandı. Bu ülkelerde burjuvazi, yarı-köle köylüyü, derebeylere karşı ayaklandırmakla, köylü ile burjuvazi arasında bir ittifak kurulmuş oldu. Burjuvazinin demokratik devrimde başrolü oynaması, emperyalist dönemde ortadan kalkıyor; ama bu, aynı zamanda, yarı-köle köylünün demokratik haklara, siyasi bağımsızlığa kavuşması imkânını elbette tarihe gömmüyor. Emperyalist dönemde, yarı-köle, köylü, proletaryanın müttefiki olarak demokratik devrim cephesinde birleşirken, feodalist devrimin müttefiki olarak demokratik devrim cephesinin karşısında yerini aldı. Ulusal kurtuluş cephesi, yarı-köle köylülerle kendi cephesini genişletirken, yani anti-emperyalist devrim anti-feodal devrim ile birleşik bir cephe meydana getirirken, emperyalizm de feodal ağa ile birleşerek cephesini kuvvetlendirdi. Emperyalizmin amacı, emperyalist sömürüyü; feodalizmin amacı, feodal sömürüyü muhafaza edebilmektir. İkisi birbirlerinden ayrı şeylerdir ve fakat ikisi de kendi varlıklarını koruyabilmek için ortak düşmanlarına karşı, anti-emperyalist ve anti-feodal cepheye karşı birleşirler. Anti-emperyalist devrim, millî bir devrimdir; anti-feodal devrim, demokratik bir devrimdir; ve emperyalist baskının olmadığı, iç dinamizm ile feodalizmin parçalanarak kapitalizmin doğmaya başladığı Batı Avrupa ülkelerinde, burjuvazi tarafından yürütülen ve 'burjuva demokratik devrim' adını alan anti-feodal devrim, emperyalist dönemde, emperyalist zulüm ve sömürü şartları altında proletarya öncülüğünde ve işçi-köylü ittifakıyla yürütülen anti-emperyalist devrim ile birleşmekte ve 'millî demokratik devrim' adını almaktadır. Demek ki, başlı başına anti-emperyalist mücadele, kendiliğinden ve aynı zamanda, anti-feodal mücadele değildir; ve ağa, emperyalizmin içerdeki organı değil, kendi sınıfsal varlığını korumak için emperyalizm ile işbirliği yapmaya hazır bir sınıftır. Sayın Aybar şöyle diyor: «Amerikan emperyalizminin ortak ve aracıları olan Ağa-Komprador-Amerikancı Bürokrat üçlüsü, Türkiye'nin, 'müttefik' egemen sınıfları haline gelmiştir.» (s. 651). Bu sözlerdeki 'amerikancı bürokrat'ların sınıf olarak nitelendirilmesi vs. gibi yanlışlar üzerinde durmak istemiyoruz. Fakat, burada, 'ağa' sınıfının, amerikan emperyalizminin 'ortağı ve aracı' olması üzerinde durmanın gereği vardır; çünkü 'ağa', emperyalizmin, 'komprador burjuvazi' gibi, 'amerikancı bürokrat kesim' gibi, ne de aracıları, Ağa, emperyalizmin, emperyalist sömürünün gerçekleşmesini sağlayan bir organı, bir aracı veya emperyalist sömürden hisse alan bir ortağı değildir. Emperyalist ve ağa, emperyalist sömürüyü paylaşmak için değil, kendi varlıklarını ayrı ayrı muhafaza edebilmek için ortak düşmanlarına karşı birleşmişlerdir.

Komprador burjuvazi, mahallî burjuvazinin tamamını değil, bir kesimini teşkil etmektedir. Kapitalizmi ve kapitalist mülkiyeti, Türkiye'de, genel olarak, komprador burjuvazi ile ifade etmek, pek büyük bir yanıltır. Amerikancı bürokrat kesime gelince, gerek bu kesim, gerekse bürokrasinin tamamı, ne sosyal bir sınıf sayılırlar, ne de kapitalist özel mülkiyetin sınıf olarak temsilcileri. Bu bakımdan, feodal ağaya karşı mücadele kapitalizmle ve kapitalist mülkiyet şekliyle mücadele olmadığı gibi, ayrıca komprador burjuvaziyle ve amerikancı bürokrat kesimle mücadele de, kapitalizmle ve kapitalist mülkiyet şekliyle mücadele değildir. Sosyalist devrim ise, kapitalizmle ve kapitalist mülkiyet şekliyle mücadeledir, yani anti-kapitalist devrimdir. Oysa biz, Sayın Aybar'ın temel yapı değişiklikleri, nde, kapitalist ve kapitalist mülkiyet şekliyle mücadeleyi yani sosyalist nitelikte bir mücadeleyi önermediğini görüyoruz.

Anti-emperyalist devrim sonunda, emperyalizmle birlikte, komprador burjuvazinin 'komprador' niteliği ve amerikancı bürokrat kesimin 'amerikancı' niteliği ortadan kalkacak; fakat, Sayın Aybar'ın 'Temel Yapı Değişiklikleri' başlığı altında önerdiği 'köklü reformlar' dan anlaşılacağı gibi (dış ticaret, bankacılık ve sigortacılık millileştirilecek), 'özel sektör muhafaza edilecektir'. Anadolu'nun bir ilinde, çeşitli dallar yanında, Amerikan firmalarından birinin distribütörlüğünü yapan bir ticaret burjuvası, amerikan emperyalizminin gidisiyle ve dış ticaretin millileştirilmesiyle birlikte bu distribütörlüğünü kaybedecektir; fakat, anti-emperyalist devrim sonunda, bu şahsın ticaret-hanesi devletleştirilecek, daha doğrusu sosyalleştirilecektir midir? Başka bir örnek verelim: anti-emperyalist mücadele sonunda, tamamen millî sermaye ile kurulmuş ve özel sektöre ait şarap fabrikaları sosyalleştirilecek midir? Örneklerimize devam edelim: anti-emperyalist mücadele sonunda, tamamen millî sermaye ile kurulmuş ve özel sektöre ait makarna imalat sanayii, veya şekerleme sanayii, veya meyve ve sebze konserveleri, veya pamuklu, yünü, ipeklilik dokuma sanayii, veya kundura sanayii, veya iplik ve sentetik dokuma sanayii, veya trikotaj sanayii, veya ağaç ve mobilya sanayii, veya matbaa ve yayın sanayii, veya toprak, çini, porselen sanayii, veya kimya sanayii, veya deri sanayii, veya metal eşya sanayii, veya cam ve camdan mamul eşya sanayii, vs. vs., komprador burjuvazinin 'kompradorluğunun' ortadan kalkmasıyla sosyalleştirilmiş olacak mıdır? Bu soruya Sayın Aybar aynı yazısında cevap veriyor: «Özel sektörü muhafaza edeceğiz. ... Özel sektörün tasfiyesi söz konusu değildir.» (s. 665). Demek ki, anti-emperyalist mücadele, millî nitelikte olan sermayeye, yani millî burjuvaziye karşı değildir. Önerilmiş olan mücadele, anti-kapitalist mücadeledir; ve emeğin sermayeye karşı mücadelesi, yani proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesi, yani proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesi değildir; ve dolayısıyla, 'anti-emperyalist mücadele', sosyalistlerin öncülüğünde yürütülmekle beraber, 'sosyalist mücadele' değildir. Amerikan emperyalizminin mahallî organları olan komprador burjuvaziyle ve amerikancı bürokrat kesimle mücadele, emek ile sermaye arasındaki mücadele değil, sömürülen ve ezilen ulus ile tekelci burjuvazi arasındaki mücadeledir ve bu mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır; bu ise, aynı şekilde, anti-kapitalist mücadele değildir. Sosyalist devrim (yani Sayın Aybar'ın deyişle 'iç sömürüye' son verilmesi), şehir ve köy burjuvazisi dahil kapitalist üretim ilişkilerini ortadan kaldırmaya yönelmiş olan devrimdir; ve biz, gerek sanayi alanında, gerek ticaret alanında, gerek tarım alanında, — emperyalizmin şadamarları demek olan ithalat, ihracat, ve bankacılığın millileştirilmesi dışında —, anti-kapitalist mücadeleye dair Sayın Aybar'ın yazısında açık veya kapalı bir hususa rastlayamıyoruz, tam tersine, kapitalist üretim ilişkilerinin muhafaza edileceğini yazısından açıkça izleyebiliyoruz.

Mao Çe-tung'un, bu konuda, bazı sözlerini, yazımıza ışık tutması bakımından nakletmek isteriz: «Bazıları komünistleri, kapitalizmden korkmak şöyle dursun belirli şartlar altında onun gelişmesini niye savunduklarını anlamıyorlar. Cevabımız basittir. Belirli bir derecedeki kapitalist gelişimin, dış emperyalizm ve yerli feodalizm baskısının yerini alması, sadece bir ilerleme değil, kaçınılmaz bir süreçtir. Bu, burjuvaziye olduğu kadar, proletaryaya daha fazla yararlıdır. Bugün Çin'de gereksiz olan yerli kapitalizm değil, dış emperyalizm ve yerli feodalizmdir; aslında bizdeki kapitalizm çok yetersizdir.» (1). «Çin halkının kişisel inisiyatifinin gelişmesini gaddarca önleyen, özel sermayenin çoğaltılmasını engelleyen ve halkın özel mülkiyetini tahrip eden dış baskı ile feodal baskıdır. Bu baskıları ortadan kaldırmak ve bu yıkımı durdurmak, ... ve özel kapitalist ekonomiyi 'halkın yaşantısına hakim olacak' şekilde değil, halka faydalı olacak bir şekilde serbestçe gelişmesini garantilemek, savunduğumuz Yeni Demokrasinin mutlak görevidir.» (2). Mao Çe-tung'un 1945'te yayınladığı bu fikirler ile, Sayın Aybar'ın 'Özel sektörü muhafaza edeceğiz. Ama özel sektör kalkınma planına bağlı olacaktır. ... Millî ekonominin yararlı bir unsuru haline getirilecek olan özel sektör, kamu sektörü yanında, namuslu ve güvenli bir çalışma düzeni içine sokulacaktır.» (s. 665) sözleri, ayrıntılardaki birçok farka rağmen, temelde birbirinin aynı olan görüşleri yansıtmaktadır. Fakat, Sayın Aybar, bu devrimin anti-emperyalist ve sosyalist mücadele olduğunu söylemesine rağmen, bakınız Mao Çe-tung ne diyor: «Çin toplumu hâlâ sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal bir toplum olduğuna göre, Çin inkılabının başlıca düşmanları yine emperyalizm ve feodal kuvvetlerdir. Çin inkılabının ödevi, bu iki düşmanı devirmeye yönelen millî ve demokratik inkılabı sona erdirmek olduğuna, ve bu iki düşmanı devirmek için gerekli kuvvetler bazen millî burjuvazi ile büyük burjuvazinin yardımcı elde edebildiklerine (büyük burjuvazinin bir kısmı inkılabı ihanet etmesine ve inkılabın düşmanı haline gelmiş olmasına rağmen) göre, inkılabın genel olarak kapitalizm ve kapitalist mülkiyet aleyhine değil, fakat emperyalizm ve feodal monopollar aleyhine yöneltilmelidir. Binaenaleyh, bugünkü safhada Çin inkılabının karakteri proleter sosyalist değil, fakat burjuva demokratiktir.» (3).

III. — 'MİLLÎ BURJUVAZİ' VE 'ÖZEL SEKTÖR'

Sayın Aybar şöyle diyor: «Millî burjuvazi ile işbirliğinin söz konusu olması için, önce böyle bir sınıfın var olması gerekir. Türkiye'de böyle bir sınıf yoktur.» Devam edelim: «Yani 'komprador' burjuvaziden ayrı, Amerikan emperyalizmine karşı bir sanayici sınıf mevcut değildir.» (s. 652). Demek oluyor ki, mahallî burjuvazinin bütün kesimleri 'komprador' burjuvazidir, millî nitelikte sermaye ve millî nitelikte kapitalist özel mülkiyet yoktur ve onun içindir ki, anti-emperyalist mücadele, aynı zamanda, anti-kapitalist mücadeledir ve dolayısıyla sosyalizm için mücadele ile birlikte yürütülür. Anti-emperyalist mücadele ile birlikte komprador burjuvaziyle mücadele etmiş olmakla, aynı zamanda, sosyalist nitelikte bir sınıf mücadelesi vermiş olan Sayın Aybar'ın, iktidara geldiği zaman yapacağını vaat ettiği 'köklü reformlar' dan biri de şudur: «Özel sektörü muhafaza edeceğiz. ... Özel sektörün tasfiyesi söz konusu değildir. Fakat halkı soymasına izin verilmeyecektir. Halkın yararına çalışması ve kalkınmasına

Mİ VE SOSYALİZM

Muzaffer ERDOST

IV. — .MİLLİ KURTULUŞ SAVAŞI' NIN NİTELİKLERİ VE BU SAVAŞTAN ALINMASI GEREKEN DERSLER

hizmet etmesi istenmektedir. ... Millî ekonominin yararlı bir unsuru haline getirilecek olan özel sektör, ... namuslu ve güvenli bir çalışma düzeni içine sokulacaktır.» (s. 665). Şimdi aynı yazıdan iki cümleyi yanyana getirelim ve yeniden okuyalım: «Millî burjuvazi ... yoktur.» ve devam edelim: «Özel sektörü muhafaza edeceğiz.» Millî burjuvazi yok, (ithalât, ihracat, bankacılık ve sigortacılık millileştirilmiştir, komprador burjuvazinin 'kompradorluğu' emperyalizmle birlikte ortadan kaldırılmıştır) ve hâlâ mevcut olan bir 'özel sektör' vardır! Ama bu 'özel sektör', 'millî burjuvazi' değildir! Peki ama, yok olan ve aynı zamanda muhafaza edilecek olan bu sınıf nereden çıkıyor? Sayın Aybar, bu sözleriyle, aynen, 'millî burjuvazi yok, ama biz millî burjuvaziyi muhafaza edeceğiz' demiş olmuyor mu? Yani, açıkçası, 'biz anti-kapitalist bir devrim yapıyoruz' demiş olmuyor mu? Sayın Aybar diyor ki: «Türk toplunun türlü çelişmeleri var: işçilerle patronlar arasında ... çelişmeler mevcuttur. Fakat bugün ... bu çelişmeler, Amerikan emperyalizmi ve ortaklarının Türkiye'yi bağımlı bir ülke haline getirmeleri, tüm olarak sömürmeleri ... karşısında, ikinci derecede çelişmeler haline gelmiştir.» (s. 657). Demek oluyor ki, Türkiye'de, işçiler ve patronlar vardır ve bunlar arasındaki çelişki, emperyalizm ve ortakları ile ulusun ezilen sınıf ve zümreleri arasındaki çelişki karşısında, ikinci derecede çelişkilere haline gelmiştir. Yani emperyalizm ve onun yerli ortaklarıyla mücadele, Türkiye'de, işçiler ve patronlar arasındaki çelişkiye yönelmiyor. İkinci derecedeki bu çelişkiler, ancak emperyalist baskı ve sömürü şartları ortadan kalktıktan sonra birinci derecedeki çelişkiler olarak su yüzüne çıkacaktır. Anlaşıyor ki, emperyalizmle mücadele, işçi ile patron arasındaki mücadele ile yani sosyalizm için mücadele ile birlikte yürütülmüyor.

Devam edelim: özel sektörün kalkınma planına bağlı, namuslu ve güvenli bir özel sektör olabilmesi, yani bu 'köklü reformu' gerçekleştirebilmesi, ancak, «... Ağaların-Kompradorların-Amerikancı bürokratların dayanağı olan dış sermaye çevrelerinin ve bunların ağababaları Amerikan emperyalizminin, Türkiye'deki elini, içimizden koparıp atmaya bağlıdır.» (s. 660). «Sermayenin millisi yoktur; çünkü dış ve iç sermaye iç içedir.» (s. 666). Millî burjuvazi olmadığı gibi, millî sermaye de yoktur, daha doğrusu sermayenin millisi yoktur. Millî olmayan sermayenin elini içimizden koparıp atacaktır. Fakat şu özel sektörün sermayesini nereden bulacağız? Yoksa, özel sektör, sermayesiz bir özel sektör müdür? Sermayenin millisi yoktur, peki ama, devlet sektörünün millî olmayan sermayesini ne yapacağız? Örneğin Karabük Demir Çelik Fabrikasını, Paşabahçe Cam Fabrikasını, Kayseri Bez Fabrikasını, yani tamamen sermayesi millî olan devlete ait işletmeleri, sermayeleri «millî» değil diye, millileştirecek miyiz?

Sayın Aybar, kapitalizmin gelişme aşamalarını doğru değerlendirebilmiş olsaydı, kapitalizmin, henüz gelişme döneminde, millî nitelikte olduğunu ve millî hareketlerin bu dönemde başladığını, burjuvazinin kendi ulusundan pazara sahip çıkabilmek için millî hareketle başrolü oynadığını bilecek ve sermayenin, ancak millî sınırları taştıktan sonra 'millî temelden yoksun' hale geldiğini görecekti. Bugün, emperyalizmi yaratan tekeli sermaye, millî temelden yoksundur. Fakat kapitalizmin gelişmekte olduğu ülkemizde, millî sermaye, henüz oluş halindedir. Millî temelden yoksun tekeli sermayenin Türkiye'de mahallî mümessilleri, komprador burjuvazidir. Kapitalist sınıfa ait millî sermayenin sahibi ise, Sayın Aybar'ın muhafaza edeceği özel sektördür.

Devam edelim: Sayın Aybar, «Dış sömürüyü iç sömürden ayırmak mümkün değildir.» (s. 661) dedikten sonra, muhafaza edilecek olan 'özel sektörün ... halkı soymasına izin verilmeyecektir.» (s. 665) diyor.

Dış sömürü sözü ile emperyalist (tekeli kapitalizm tarafından sağlanan) sömürü, iç sömürü sözüyle de kapitalist (millî burjuvazi tarafından sağlanan) sömürü ifade edilmiş görürüz. Sayın Aybar, sosyalizmi kurmak, yani iç sömürüyü son vermek için ne yapıyor? Özel sektörü, yani kapitalist sömürüyü muhafaza edeceğini yazıyor. Üstelik ekliyor: «Özel sektörün halkı soymasına izin verilmeyecektir.» Özel sektör muhafaza edilecek ve halkı soymasına izin verilmeyecek, yani özel sektörün 'kazanç'ı kontrol altına alınacak, yani kâr nispeti, mümkün olduğu kadar azaltılmış olacaktır. Dikkat edilsin, 'kâr' nisbeti azaltılmış olacaktır! Oysa, kapitalist sömürü, kapitalist tarafından, işçinin emeğinin bir kısmının ödenmemesidir. İşçinin aldığı ücret, daima işçinin ürettiği miktardan azdır ve aradaki fark, yani artı-değer, kapitalistin 'kâr' adı altında sahip olduğu miktar, kapitalist sömürünün kendisidir. Sosyalizm demek, bu 'kâr' nispetini azaltmak veya ayarlamak değil, bizzat 'kâr' ı sağlanan üretim ilişkisini, yani kapitalist sömürüyü ortadan kaldırmaktır. Sayın Aybar, hem 'sosyalizm' adı altında kapitalist sömürüyü muhafaza ediyor; hem de özel sektörün halkı soymasına izin verilmeyeceğini söylüyor. Bir 'burjuva ideologu' için doğru olan bu söz, bir 'sosyalist' için tamamen yanlış. Bir 'sosyalist' için, halkın soyulmamasının anlamı, ancak özel sektörün kaldırılmasıyla izah edilebilir ki, o zaman, özel sektörün muhafazası diye bir şey saçma olur. Belli ki Sayın Aybar, 'özel sektörün halkı soyması' sözüyle, aşırı kârları ifade ediyor ve aşırı kâr'ı önleyeceğiz demek istiyor. Yani, sosyal adaleti sağlamak için Batı'da burjuva partilerinin önerdikleri burjuva reformist hareketleri, Türkiye'de, 'sosyalizm' kılıfına girerek önümüze çıkıyor. Gerçekten sosyalizmden tamamen ayrı bir 'Türkiye Sosyalizmi'!

Sayın Aybar, anti-emperyalist mücadelenin, aynı zamanda, sosyalist mücadele ile birlikte yürütülmesi gerektiği iddiasına, Millî Kurtuluş Savaşının 'hatalarından' edindiği tarihi tecrübeyi, delil olarak göstermektedir. Sayın Aybar şöyle diyor: «Millî kurtuluş mücadelesinin sadece anti-emperyalist ve anti-feodal olması gerektiği hakkında ki iddialar, hiç değilse Türkiye bakımından yanlıştır. Birinci millî kurtuluş savaşımızı anti-emperyalist bir savaş olarak, üstelik anti-kapitalist şiarlar ortaya atarak yürüttük; kazandık. Fakat savaş aynı zamanda sosyalizm için bir mücadele olarak yürütülmediği, ağaların kompradorların ekonomik dayanaklarını ortadan kaldıracak köklü dönüşümler yapılmadığı için, sonunda, yeniden emperyalizmin boyunduruğuna girdik. Tarihimizin bu dersini biz, unutmak niyetinde değiliz.» (s. 660).

Tarihi istediğimiz kılığa sokarak, tarihten yanlış sonuçlar çıkarmaya hakkımız yoktur. Millî Kurtuluş Savaşımızın niteliklerini tam ve doğru olarak tespit etme son derece ihtiyaç vardır.

Millî Kurtuluş Savaşı, Türklerin son kalesi Anadolu'yu işgal ederek, Türk Millî varlığını emzerek isteyen düşmana karşı, millî varlığını kurtarma savaşıdır. Bu işgal, imha ve sömürme amaçlarını birarada içinde taşır. **Sömürü:** Anadolu'nun zenginliklerini ve halkını sömürmek ve aynı zamanda, hatta bundan da ileride, Asya ve Afrika ülkelerinin zenginliklerini sömürmeye devam etmek. **İmha:** Anadolu'ya, bizzat karakol bekçiliği yapacak bir halkı yerleştirmek ve bunun için de Türk millî varlığını Anadolu'dan kovmak ve gerekirse imha etmek. **İmhanın amacı:** Anadolu'yu, güvenilir bir feodal devletin elinde bulundurmak, Asya ve Afrika sömürgelerini, İngiliz emperyalizmi lehine, Almanların ve Rusların tasallutundan korumak. İngiliz emperyalizmi, Anadolu'nun Akdeniz'e açılan yollarını ve kapılarını ele geçirerek Süveyş'e ve Basra Körfezine çıkabilmek ve dolayısıyla Uzak Doğu yollarını tehdit etmek isteyen Alman ve Çarlık (ki, Çarlığın bu yayılma eğilimini Lenin, «feodal emperyalizm» diye niteler) emperyalizminin önünü, bizzat Anadolu'da kesmek için, sadık çoban köpeği feodal bir devleti, Anadolu'ya yerleştirmek istiyordu. Tarih sahnesine, tarihi toprak vârisi ve intikamcı duygularıyla hareket hazırlayan Yunan soven-milliyetçiliği, bunun için konmuş oldu. Yunanlılar, Türk toplumunu sömürmek için değil, bizzat bu bölgeleri Türklere tenkit etmek ve gerekirse Türk varlığını imha etmek için Anadolu'ya çıkarıldılar. Uluslararası planda, emperyalizmin amacı sömürmektir, fakat İngiliz emperyalizmi, sadece Anadolu üzerinde yaşayan halkların sömürsünü değil, Asya'nın ve Afrika'nın bütün mazlum ülkelerinin (ve hatta Avustralya'nın) sömürsünü güvenlik altında devam ettirebilmek için Anadoludan Türklerin çıkartılmasını ve hatta gerekirse Türk millî varlığının mahvını gerekli görüyordu. Bu imha işgaline karşı Millî Kurtuluş Savaşı, ulusun bir iç meselesi olarak, millî varlığı imha edilmekten ve Yunan soven-milliyetçiliğinin zulmünden ve işgalci devletlerin fiili baskısından kurtarmak amacıyla taşınıyordu; uluslararası siyasi planda ise, Sovyet Rusya'nın yardımını ve mazlum Asya ve Afrika ülkelerinin (emperyalist cepheye toplanmamak şeklinde olan) desteğini kazanmak için (ve fakat **sadece Misakı Milli sınırları içinde**) ortak düşman olan emperyalizme karşıydı.

Bugün durum değişiktir. Ulusu imha etmek isteyen işgalin yerini, ulusu muhafaza ederek onun emeğini ve zenginliklerini sömürmek isteyen emperyalist sömürü almıştır. Yani düşmanın «düşman» niteliği değişmiştir. Soru şudur: Millî Kurtuluş Savaşı, sosyalist tahlilde, «anti-emperyalist» ve «anti-kapitalist» şiarlar taşır mı? Mustafa Kemal'in sözlerini objektif şartlar altında ve doğru tespit etmek, doğru değerlendirmek gereği vardır; hele bu, önümüzdeki devrimde, bize bir tarih dersi olacaktır!

a) Millî Kurtuluş Savaşı ve Anti-emperyalist Devrim

Mustafa Kemal, 1 Aralık 1921'de TBMM'nde şöyle konuşuyor: «... biz, **hayatını, istiklâlini kurtarmak için** çalışan erbabi sayız, zavallı bir halkız! Mahiyetimizi bilelim. Kurtulmak, yaşamak için çalışan ve çalışmaya mecbur olan bir halkız. ... Biz ... istiklâlimizi emin bulundurmak için heyeti umumiyemizce, heyeti milliyemizce **bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı** heyeti milliyemizce mücadeleyi caiz gören bir mesleği takip eden insanlarız.» (altını biz çizdik, m.e.). Mustafa Kemal, konuşmasını, takip edilen «mesleki içtimalının» sosyalizme benzemediğini de belirterek bitirmektedir. (4)

«Bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı» ve «bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı» sözleri, ne sosyalist muhtevada **tam** bir anti-emperyalist şiar; ne de sosyalist anlamda anti-kapitalist şiar sayılabilir. Şayet, yurdumuzu işgal etmek, ulusumuzu imha etmek isteyen, emperyalist güçler değil de, bir başka soven ulus (örneğin sadece Yunan ulusu) olsaydı, ulusu baskı altına almak isteyen feodal nitelikte bir devlet (örneğin Çarlık Rusya'sı) olsaydı, millî kurtuluş savaşı gene aynı şekilde verilecekti ve o zaman bu savaş, 'anti-emperyalist' nitelikten yoksun bir 'millî kurtuluş savaşı' olacaktır. Yani anti-emperyalist savaş millî kurtuluş savaşı kimliğine değil, millî kurtuluş savaşı anti-emperyalist savaş kimliğine bürün-

müştür; ve mesele, genel olarak, emperyalizmle mücadele değil, 'bizi mahvetmek isteyen' düşmanla -ki bu düşman temelde emperyalizmi- mücadele idi: emperyalizmi yeryüzünde yenmek mücadelesinin bir parçası değil «hayatımızı ve istiklâlimizi kurtarmak» mücadelesiydi. Millî Kurtuluş Savaşı'nın kıvılcıkları, mazlum Asya ve Afrika ülkelerine sıçramıştır; fakat Türkiye, başlangıçta Asya ve Afrika'nın mazlum ülkelerinin desteğine ve «beşeriyeti tahlise müteşebbis» kuvvetlerin yardımına kucak açmış olmasına rağmen, üzümlerle söyleyelim ki, savaş sırasında ve hemen sonra, hiç değilse mazlum Asya ve Afrika ülkelerinin çoğunluğunda kurtuluş savaşları başlamamıştır. Bu, Millî Kurtuluş Savaşının 'anti-emperyalist' niteliğinin sınırlarını tespit bakımından çok önemlidir. Çünkü anti-emperyalist mücadele, sosyalist anlamda, sadece savaşın ülkede emperyalist sömürü ve zulümden kurtulmuş olmakla bitmez; anti-emperyalist mücadele, aynı zamanda, bütün sömürge ve tâbi ülkelerde bağımsızlık mücadelesini, gelişmiş kapitalist ülke proletaryasının kapitalizme karşı vermekte olduğu devrimci mücadeleyi desteklemek ve nihai olarak emperyalizmi yeryüzünde yenip-yoketmek amacıyla taşır. Nihai hedef olarak tekeli kapitalizme yönelmemiş bir savaş, kendi millî bağımsızlık mücadelesi sınırları içinde anti-emperyalist bir savaştır; fakat, emperyalizme karşı yürütülen uluslararası mücadeleyle sıkı maddî manevî bağlar kurmadıkça, anti-emperyalist muhtevadan yoksun bir savaştır. Millî Kurtuluş Savaşımız «bizi mahvetmek isteyen» düşmanımızın emperyalist nitelikte olması dolayısıyla, sırf bu yüzden, emperyalizme karşıdır; ve Misakı Milli sınırları içinde de olsa, emperyalizmi zayıflatmış için (ve ayrıca feodal devleti yıkıp cumhuriyeti kurduğu için) devrimci ve ilerici bir savaştır. Fakat sosyalist anlamda, nihai amacı dikkate alındığında, **tam** bir anti-emperyalist muhtevaya sahip değildir. Emperyalizm, işgalci ve imhacı bir askeri kuvvet değil, temelde, kapitalizmin son aşaması olan bir üretim biçimidir; anti-emperyalist devrim, işgalci askeri yenmek değil bizzat bu üretim tarzına son vermektir. Bu, bizim, Millî Kurtuluş Savaşının anti-emperyalist niteliğinin sosyalist muhtevadan (sosyalizm için mücadeleden değil) mahrum olmasından çıkaracağımız bir derstir. Millî Kurtuluş Savaşının anti-emperyalist niteliğinden öğreneceğimiz birinci ders, millî kurtuluş savaşlarının, «heyeti milliyeci» yani 'bütün ulusça' verilen bir savaş olduğudur. İkinci ders ise şudur: Millî Kurtuluş Savaşı (sosyalist muhtevadan yoksun olduğu halde) «beşeriyeti tahlise müteşebbis» kuvvetlerin yardımına kucak açmış ve «Çanakale Savaşında gördüğümüzün aksine, emperyalist cepheye katılmamak şeklinde olan- mazlum Asya ve Afrika ülkelerinin desteğini sağlamıştır; fakat bu yardım ve destek, Millî Kurtuluş Savaşımız tam uluslararası, bir nitelik kazan-

b) Millî Kurtuluş Savaşı ve Anti-kapitalist Şiar

Millî Kurtuluş Savaşı, Sayın Aybar'ın söylediği gibi, anti-kapitalist şiarlar ortaya atılarak başarılmamıştır. Burada sözü edilen «kapitalizm», yurt içinde bir sınıf değil, bizi yutmak isteyen kapitalizmdir, yani kapitalizmin son aşaması olan emperyalizmin bizzat kendisidir; yoksa sosyalist devrim anlamına gelen iç sınıf mücadelesini içeren anti-kapitalist bir mücadele değildir. Mustafa Kemal, «... bolşevizm millet içinde mağdur olan bir sınıf halkı nazarı mütalâaya alır. Bizim milletimiz ise heyeti umumiyesiyle mağdur ve mazlumdur.» (5) diyor, ve kurtuluş savaşının bir iç sınıf savaşı olmadığını açıklıyor: «... bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı heyeti milliyeci mücadele ... (yani «bütün ulusça savaş»). Açık ki, savaş, ulusun bir kısmını teşkil eden kapitalist sınıfa karşı değil, bütün ulusça bizi yutmak isteyen kapitalizme yani tekeli kapitalizme karşı mücadeledir ve bu mücadele, hiç bir şekilde «anti-kapitalist» şiar ile ifade edilemez. Kapitalizm kendi ulusunu yutmaz, onu sömürür. Mustafa Kemal, takip edilen doktrin «sosyalist» bir doktrin olmadığını açıkça belirtmiştir. İşin garibi, Sayın Aybar da aynı görüşü teslim ediyor: Millî Kurtuluş Savaşının «anti-kapitalist» şiarlar ortaya atarak yürütüldüğünü söylüyor ve hemen bunu takip eden cümlede, gene bu savaşın, «sosyalizm için bir mücadele olarak yürütülmediği»ni söyleyerek, anti-kapitalist şiarlar ortaya atmanın sosyalizm için bir mücadele olmadığını (!) açıkça belirtiyor.

c) Millî Kurtuluş Savaşı ve Demokratik Devrim

Sayın Aybar, Millî Kurtuluş Savaşının, «anti-emperyalist» ve hatta «anti-kapitalist» niteliği üzerinde durduğu halde, bu savaşın, «anti-feodal» niteliği üzerinde durmamaktadır. Millî Kurtuluş Savaşı, nihai hedefi eksik olan bir anti-emperyalist savaş olduğu gibi, aynı zaman-

* Mehmet Ali Aybar, **Bağımsızlık Demokrasi Sosyalizm**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1968.

1) Mao Çe-tung, **Emperyalizmle Mücadele**, Sol Yayınları, Ankara 1967, s. 44.

2) Aynı eser, s. 42.

3) Mao Tse Tung, **Yeni Demokrasi**, Sosyal Yayınlar, İstanbul 1967, s. 99.

4) Bkz: Ali Halil, **Atatürkçü Dış Politika ve Nato ve Türkiye**, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1968, s. 15-16.

5) Aynı eser, s. 18.

Faşizm ve Yanılgılar

Behzat TANÇ

Emekçiler güçlenip, sosyalist iktidara yürümeye başladıklarında, burjuvazinin biçimsel demokrasi perdesi arkasına saklanmak olanağı kalmamıştır artık. Sosyalistleri kaba kuvvetle sindirmek yegâne başvurulabilecek çaredir. Kapitalin yaşama şansı buna bağlıdır. İşte, tarihin bu kararlık dönemlerinde, kısaca, burjuva diktası olarak belirlendiğimiz faşizm ortaya çıkabilir. Faşizm, siyasal iktidara adaylığını koymuş; fakat son darbeyi vurmakta geciken sosyalist güçlerin bu duraklamasından ve diğer stratejik yanılgılarından yararlanarak başarıya ulaşmıştır. Bu faşizmin kazandığı tüm ülkelerde böyle olmuştur.

Faşizmin dikkat edilmesi gereken özelliği, her kez ortaya çıkışında, zaman ve mekâna uygun olarak, yeni şekillere ve değişik sloganlara sahip oluşudur. Ünlü marxist düşünür Isaac Deutscher, bu konuda şöyle diyor: «Tarih kendisini basit bir şekilde tekrarlamaz. Reaksiyoner eylem, karşı-devrim hareketi, her zaman yeni biçimlerde belirir. Weimar Cumhuriyeti sırasında, solcuların büyük bir kısmı, demokrasinin Hohenzolleren Hanedanı ve eski düzenin restorasyonu tehlikesi karşısında olduğunu düşünüyordular. Fakat, Hitler'in partisi cumhuriyetçi idi ve hattâ, bir de kendisine (sosyalist) adı takmıştı.» Zira, faşizm, bilimsel bir öze dayanmamakta, belirli bir ideolojiden yoksun bulunmaktadır. Faşizmin kuramcısı sayılan Mussolini, 31 yaşına dek İtalyan Sosyalist Partisi üyesi ve partinin organı «Avanti» gazetesinin yayın müdürü idi. İktidar için

Baş tarafı Orta sayfada

da, nihai hedefi eksik olan anti-feodal bir savaştır, bu bakımdan da «demokratik devrim»i içerir. Mustafa Kemal, 14 Ağustos 1920'de, şöyle diyor: «... bizim nokta nazarımız ... kuvvetin, kudretin, hâkimiyetin, idarenin doğrudan doğruya halka verilmesidir.» (6) Feodal devleti halife olan şahsında ifade eden Osmanlı İmparatorluğuna karşı, kul ve tebaaların siyasal bağımsızlıklarını kazanma, halk olma savaşı, Millî Kurtuluş Savaşının ayrılmaz bir parçası olarak tarih sahnesinde yerini aldı, ve kurtuluş savaşı, emperyalizme karşı olduğu gibi içinde feodal devlete karşı da iç savaş vererek cumhuriyeti başarıya ulaştırdı. Bu anti-feodal savaş, demokratik devrimi, fakat devrimin sadece siyasal yönünü ifade eden birinci aşamasını ihtiva eder. Rus Çarlığının yıkılışından sonra, yani siyasal yönden demokratik devrimin tamamlanmasından sonra, demokratik devrimin henüz sosyal ve iktisadi yönden tamamlanmamış olması gibi. Ve demokratik devrimin bu birinci aşaması döneminde, Mustafa Kemal, Gıap Ağa gibi Doğulu feodal ağaları otomobiline alarak, halk içinde birlikte görünüyorlardı: feodal ağa ile ittifak kurarak, feodal devleti temsil eden padişahlığa karşı. Gıap Ağa olayı, bir şahsa karşı gösterilmiş bir eğilim değil, toplumun mevcut çelişkilerinden Mustafa Kemal'in demokratik devrim için yararlanmasını, yararlanmaya ihtiyaç duymasının açık ifadesidir. Hilafete, sünni ve şafi tarikatlara ve tekkelere bağlı feodal kurumlar, feodal devleti şahsında ifade eden padişahın yanında yerlerini aldılar; hilafetin ve padişahın yanında yer alan feodal kurumlara karşı olan (ve gene) feodal nitelikte bazı unsurlar, Millî Kurtuluş Savaşı cephesine katıldılar. Yani feodal unsurlar, temelde, mezhep vs. gibi tarihi olarak sürüp gelen çelişkiler yüzünden, bir kısmı feodal devlet yanında ve diğer bir kısmı feodal devletin karşısında yerlerini alarak birbirleriyle karşı karşıya geldiler (bunun en belirgin örneğini Şeyh Said İsyanı sırasında görüyoruz). Millî Kurtuluş Savaşında, bu çelişkilerden yararlandı. Padişahlığa karşı olan feodal unsurlarla işbirliği edilerek demokratik devrimin birinci aşaması gerçekleştirilmiş oldu; fakat feodal devletin yıkılmasıyla, demokratik devrim tamamlanmış olmadı; çünkü, tabanda, feodal ve yarı-feodal üretim ilişkileri muhafaza edilmiş olduğu için demokratik devrimin ikinci aşaması, tamamlanamadan kaldı. Sayın Aybar bunu teslim ediyor ve «... birinci millî kurtuluş savaşı ... aynı zamanda sosyalizm için de bir mücadele olarak yürütülmüştü. Ağaların ... ekonomik dayanaklarını ortadan kaldıracak köklü dönüşümler yapılmadığı ...» vs. diyerek, demokratik devrimin tamamlanamamasının sebebini, sosyalist olmayan mücadeleye bağliyor.

Demokratik devrimin tamamlanmamış olmasının sebebi, yani «ağaların ekonomik dayanaklarını» meydana getiren toprak ilişkilerine dokunulmamış olmasının sebebi, Aybar'ın iddia ettiği gibi, Millî Kurtuluş Savaşının «aynı zamanda sosyalizm için de bir mücadele olarak yürütülmemesinde değil, olsa olsa, Millî Kurtuluş Savaşının sosyalist muhtevadan yoksun olmasında, yani bizzat anti-feodal devrimin sosyal ve iktisadi yönden tamamlanmamasını kendi hedefine almamış (belki de alamamış) olmasında aramak gerekir. Sosyalist muhteva ile sosyalist devrimi birbirine karıştırmamalıdır; sosyalist muhteva, meselenin marksist tahlili ve marksist çözümü demektir, fakat her zaman ve her durumda, sosyalist devrim değildir. Kemalist devrimin liderleri, feodal üst-yapı kurumları olan tekkelere, tarikatlara ve bunların yürüncesinde kümelenmiş diğer unsurlara karşı mücadele ettiler; Takrir-i Sukûn Kanunu, cumhuriyetin varlığını korumak için çıkarıldı. Yani mücadele, cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşüren aktif unsurlara karşıydı; fakat kendi varlığını aktif bir şekilde tehdit etmeyen ve hatta bazı durumlarda feodal üst-yapı kurumlarına karşı ittifak sağlanan feodal unsurlara dokunulmadı. Çünkü, Doğ'u'da, aşiret bağlarını ve inançlarını parçalayarak ekonomik ve sosyal bir hazırlık yapılmadan, sosyal ve iktisadi merkezleşme sağlanmadan, girişilecek demokratik devrim teşebbüsü, devletin karşısına yalnız ağaları, şeyhleri, aşiret reislerini değil, ağalara, şeyhlere, aşiret reislerine aşiret ve tarikat bağlarıyla sıkı sıkıya kenetlenmiş yarı-köle köylüyü de çıkaracaktı. Yani demokratik devrimi tamamlayacak iç evrim tamamlanmamıştı, ve devlet, demokratik devrim için gerekli iç evrimi tamamlanmamış bir bölge halkı üzerinde (ki etnik unsurlar da dikkate alınmalı), dış müdahale ile bu devrimi gerçekleştirecek güçten mahrumdu. Doğ'u'da, feodal ilişkilere son vererek demokratik devrimin tamamlanması,

iktidara oynanan bu oportünist, ortamın uygun olmasına rağmen, sosyalist partinin devrimi gerçekleştirecek yetenekten yoksun olduğunu anlayınca, tersyüz ederek, ortaya birtakım ilkeler atmış, partinin bilinçsiz üyelerinden bir kısmını da, toplumsuluk iddiasında olan sloganlarla peşine takmıştır. Mussolini, halkçı ve milliyetçi duyguları alabildiğine sömürmüş, doktrinini eylemden doğduğu tezini savunarak, sermayenin ve orta tabakaların desteğinde iktidara gelmiştir.

Bütün bunlara karşılık, faşizmin her çağda ve her yerde, değişmez birtakım belirgin özellikleri vardır. Daima, sosyalizmin sermayenin varlığını somut bir biçimde tehdit ettiği zamanlarda ortaya çıkar. Sosyalizme şiddetle karşı olmakla birlikte, toplumsuluk sloganlarına sahip çıkabilir. Bütün şansı, milliyetçilik duygularını, içi boş büyük laflarla sömürbilmesindedir. Gerici, tutucu inançların hırslı bir savunucusudur. Ekonomik koşullara göre, ya kendisi emperyalisttir; ya da, dış sömürücülerin çıkarlarının bekçisidir. Tüm çabaları, kapitalizmin korunması ve her şeye rağmen sürdürülmesi yönündedir. Bu uğurda her türlü demagojiye başvurur. Nerede sosyalistler, güçlü oldukları halde, diğer demokratik kuvvetlerle bir anti-faşist gücünü kuramamış, bu demokratik güçleri, faşistlerle aynı sepete koyarak, onları kendilerinden soyutlamışlarsa, orada faşizm iktidara gelme olanağını bulmuş ve devrimcileri kolaylıkla ezmiştir. Yine Deutscher, buna ilişkin düşüncelerini şöyle anlatıyor: «Hitler'in iktidara geliş sıralarında, marxistler, (sosyal faşist) dedikleri sosyal demokratlar, Hitler'in yanında görünmek gibi yanlış bir kaniya sahiptiler. Bundan ötürü, ortak düşmana karşı birlikte eyleme geçememiş ve tehlikenin gelişmesini engellemişlerdir.»

sosyal ve ekonomik gelişme tamamlanmadığı için bir iç çatışmaya yol açacaktı, ve Türkiye, yeni bir iç çatışmaya tahammül edemeyecek kadar (Musul vs. gibi meseleler dolayısıyla) emperyalizmin baskısı altında bulunuyordu. Daha sonra, 1945'te çıkarılan Çiftçi topraklandırma kanununun başarısızlıkları ve yozlaşması, hareketin sosyalist muhtevadan yoksun olması ile izah edilebilir. Fakat yukarıda da söylediğimiz gibi, sosyalist muhteva, sosyalist devrimi hemen gerçekleştirmek değil, sosyalist devrimden giden ara aşamaları, sınıf mücadeleleri temeli üzerinde planlamak ve nihai olarak sosyalist devrimi gerçekleştirmeyi kendi hareket tarzında muhafaza etmektir.

Millî Kurtuluş Savaşından sonra, Türkiye Cumhuriyeti devleti, sosyalizm içinde mücadele etmediği için değil, sosyalist muhtevadan yoksun olduğu için, demokratik devrimi gerçekleştirecek gerekli adımları atmadı ve neticede bu devrimin doğru çözümünü kavrayamadı. Bugün sosyalist muhteva içinde mesele ele alınmakta, fakat bu kere de mesele yanlış tahlil edilmekte, sosyalist eylem, sadece ve sadece, hemen ilk adımda, sosyalist devrim olarak nitelendirilmektedir.

Neticeye gelelim: Sayın Aybar'ın dediği gibi, bugün de, «Ağaların ... ekonomik dayanaklarını ortadan kaldıracak köklü dönüşümler» yapılmamıştır; bu, doğrudur. Bununla birlikte, doğru olan bir şey daha vardır: ağalar mevcut olduğu sürece, henüz, anti-feodal devrim yani demokratik devrim de tamamlanmamıştır.

Sözlerimizi özetleyelim: 1) Bizim Millî Kurtuluş Savaşımız, anti-emperyalist bir savaştır; fakat özü ve nihai hedefi itibarıyla anti-emperyalist muhtevadan yoksundur; yani emperyalizmi Misaki Millî sınırları içinde yenmekle yetinmekte, fakat, emperyalizmi meydana getiren tekelci burjuvazinin yeryüzünde yenilip yokedilmesi gibi bir hedefe yönelmemektedir; 2) Millî Kurtuluş Savaşımız, iç sınıf mücadelelerine dayanan anti-kapitalist bir savaş değildir; ve hiç bir ülkede anti-kapitalist nitelikte olmamıştır; 3) Millî Kurtuluş Savaşı, tepede, feodal devlet düzenini yıkıp, yerine Cumhuriyeti kurmuş, demokratik devrimin siyasal yönünü tamamlamıştır; fakat, tabanda, feodal üretim ilişkilerini meydana getiren feodal ve yarı-feodal toprak ilişkilerine yönelmemiş ve demokratik devrimin iktisadi ve sosyal yönünü tamamlamamıştır.

Bu savaştan, Sayın Aybar'ın sözünü ettiği anlamda «tarihi bir ders» almak, yani Millî Kurtuluş Savaşının «hatalarından kendimize ders çıkartmak mümkün değildir. Çünkü Millî Kurtuluş Savaşı, ilk dönemde yapılabileni pek iyi şekilde başarmış olan bir savaştır. Bizim bu savaştan alacağımız dersler: 1) Millî Kurtuluş Savaşında, emperyalizmle işbirliği yapan feodal devlete ve hilafete bağlı unsurlar hariç, «heyeti umumiyesi» mağdur ve mazlum olan» ulusumuzun, bizi yutmak isteyen düşmana karşı, «bütün uluşa savaşa katılmış ve savaş başarılıdır. Bugün de emperyalizmle çıkar birliği ve işbirliği halinde olan sınıf ve tabakalar hariç, ulusumuzun «heyeti umumiyesi» sömürülmektedir, bu sömürden kurtulmak için doğru şiar, Mustafa Kemal'in deyişiyle, «heyeti milliyeye mücahede» yani «bütün uluşa savaş»tır. Ulsun, millî bağımsızlık mücadelesine katılacak güçlerini, sosyalist olmayan bir devrim döneminde, sosyalist devrimci şiar adı altında, anti-emperyalist cepheden uzaklaştırmak demek, yakın tarihimizin bu dersini unutmak demektir. 2) Artık imha planıyla değil, sömürü amacıyla yurdumuza yerleşmiş bulunan emperyalizme karşı yürütülecek olan «anti-emperyalist» mücadeleyi, sadece «millî bir mesele» olarak tecrit etmemek ve anti-emperyalist devrimi, sosyalist muhtevayı içinde, nihai hedefiyle planlamak; 3) Millî Kurtuluş Savaşında, silâhlı işgalin, zulmün ve imhanın doğurduğu halkı kendiliğinden silâhlanmaya yönelten bir avantajdan bugün mahrum olduğumuzu bilmek, bu konuda tarihten gereken ders almak; yani askerî işgale karşı vatanseverlik duygularıyla silâha sarılma geleneğine sahip olan bir halkı, bu defa, silâhını halkın gözlerinden uzağa gizlemiş ve üstelik onun geleneksel gururunu okşayarak emeğini ve zenginliklerini sömürmekte olan emperyalizme karşı, bilinçlendirip, uyarmak; 4) anti-feodal devrimin sosyal ve ekonomik aşamasını, sosyalist muhteva içinde, ama mutlaka devrimin kendi adı ile yeni demokratik devrim şiarı altında tamamlamak.

6) Aynı eser, s. 18.

Gelecek Hafta :

(DEVİRİM KARŞISINDA SINIFLARIN TUTUMU)

30 Ağustos 1968 Günü Konuşan Cumhurbaşkanı Sunay'a Nuri'yi Anlatan ŞİİR

Tanju CILIZOĞLU

Sekiz vardiyasında vargelci Nuri
torna tezgahında elini doğradı
iki büklüm kıvrıldı yere Nuri
önce tütün bastılar kanayan yarasına
sonra cankurtarana haber saldılar

Elini
torna tezgahında
doğradığında Nuri
yirmisekizinde

Hatcenin kocası

ve
tosun gibi çocuk babası
üst-üste 656 kuruş yögmiyesi
kondularda iki göz odası
pantolonunda üç yama
ceketini sormayın
Nuri'nin
hiç ceketini olma

Hayim Venadato'nun fabrikasında
saat sekiz vardiyasında

Elini doğradığında vargelci ustası Nuri
Hayim baldızının koynunda

Drahomasına eklediği paranın keyfini sürüyordu.

Hayim soluk soluğa

Kız yirmikisinde

ates parçası

Eniştesinin koynunda

parayı alıp kız kalmanın yolunu yordamını arıyordu

Önce umursamadı Nuri

Hastahaneye geldi İrgat dostları

alması, ayvası kolonyası

beyaz çarşafly karyolası

Nuri

pek sevdi çarşafly yatakları

yazıldı

çizildi

Sendikadan adamlar geldi gitti

Doktorlar raporlar verdi

gayri çalışamazmış

sonra

sigorta aylık bağladı

yüz yirmisekiz lira seksenbeş kuruş

Hatcesi kendisi

büyüyen iki yavrusu

Patronunun hakkını yemez Nuri

Baldızının koynundan keyifli çıktığı bir günün sabahı

beş tane yüzlük saydı

Nuri'nin

geriye kalan eline

başının gözünün sadakası

ve

Nuri

İrgat Nuri

patronu Hayim Benadota'dan

Elinin diyetini böylece aldı

Anayasa

Özgürlük

Çankaya'da devlet

Sosyal Adalet içinde

Sağsız solsuz

el-ele

Müreffeh ve mağmur Türkiye

Çankaya'dan

selâm millete

Ne demek sınıf kav

Çankaya'nın cadillac makam arabası

Ve şimdi Nuri

tek eliyle dilenir

günlük nafakası

on Türk lirası

Dilencilerin ağası

sever ve acır Nuri'ye

yüz yirmi sekiz lira seksenbeş kuruş alır sigortadan

on Türk lirası'da dilenci ağasından

Nuri'nin iki çocuğu

günbegün büyür

Anası Hatce yatar kalkar da

elini açar tanrıya

ulu tanrım

kocamın kaderini yazma çocuklarıma

Nuri'nin elini doğrayan makineyi sattı Hayim

işini büyüttü Hayim

işini bilir Hayim

eniştesi İsrail'de

Dayısı Amerika'da

Baldızının kocası elinin altında

Ara-sıra oğlanı İsrail'e

Amerika'ya salar

ve girer baldızının koynuna

Eleştiri Günlüğü

KERİM DEVLET

14 Ağustos, Avşa

Bir kaç aylık bir rötardan sonra, bu tatilde nihayet Kemal Tahir'in «Devlet Ana» sını okumak olanağını buldum. Öbür yazarlara oranla geç kaldığımdan, kitabın kapağını büyük bir hazırlıkla açıyorum. Bilindiği gibi «Devlet Ana», edebiyatımızda nadir görülen bir ilgiyle karşılandı. Romanın yapısı ve niteliği üzerine yapılan tartışmalar ilericiler arasında da ayrıca bölünmelere neden oldu. Bu yüzden kafamda önceden yerleşmiş, olumlu olumsuz bir yığın yargıyla romanı okumaya başladım. Yapılan eleştirilere en büyük karşı eleştiri romanın kendisiydi. Okudukça, yapıt sağlamlığını ve güzelliğini ortaya koyuyor; bir önyargıyla yapıldığını sandığım eleştirilerin ise çürüklüğü meydana çıkıyordu. Çok şaşıttım olaylardan biri de Oktay Akbal gibi edebiyatımıza güzel öyküler kazandırmış «dört başı mamur» bir edebiyatçının «Devlet Ana» yı beğenmemesi oldu. Sayın Akbal günlüğünde belirttiğine göre bir kaç kez romanı okumaya girişmiş ama bir türlü ilk elli sayfadan öteye geçememiş. Oysa «Devlet Ana»nın ne güzel bir başlangıcı vardır. Romanın girişi; ilk betimlemeler ve olaycıklar okuru derhal çağımızdan kopararak XIII. Yüzyılın; çağımızdan bakılıncâ ürpertici ve büyüğü görünen havası içine itiverir. XIII. Yüzyıl türkçesine yaklaşmaya çalışan bir dil ve üslupla çevre ve tipler çizilir. İnsanların serüven tutkusu ve toplumsal zorlamalarla «cavlağa çıkarak» dervişlere katıldığı; savaş tutsaklarının boynularında demir bir çember ülke ülke dolarak kurtuluş akçesi topladığı; halk ozanlarının henüz halkla devletin ayrılıp, yabancılaşmadığı bir evrede toplumsal ödevlerini başarıyla yürüttükleri bir «acıp» çağdır bu... Bugün bizlere tuhaf ve büyüğü gelen ve sanki bu dünyayı değil de başka bir dünyayı anlatan bir giriştir «Devlet Ana»nın girişi...

Bence «Devlet Ana» yı önemli kılan yalnız başarılı bir artistik işlemi yapısında taşınması değil; «tarih boyunca büyük devletler kurmuş ve bunları yönetmiş» Türk toplumlarında devlet kavramının araştırılması üstüne geliştirilen tezlerdir. Anadolu insanı nasıl küçük bir uç beyliğinden koskoca bir imparatorluk çıkarabilmiştir? Bunu eskiler «kahramanlık, cesaret v.s.» gibi soyut ve mangalda kül bırakmaz cinsinden yargılarla açıklarlardı. Bugün ise bu sorunun önemli iki cephesi de açıklanmış bulunmaktadır. Önce Osmanlı İmparatorluğu salt Oğuz Türkleri tarafından kurulmamış, bu devletin kuruluşuna Rumlardan, Ermenilerden ve eski Anadolu'lulardan meydana gelen Türkiye'lilerin de büyük ölçüde emeği karışmıştır. İkincisi ve en önemlisi de Osmanlı devletinin çaği içinde öbür devletlere oranla sağlam ve ileri bir ekonomik düzene sahip olmasıdır. Temelinde eski bozulmamış ATÜT modelinin yattığı bu ekonomik düzen, uzun yıllar boyu Osmanlı halklarının yüzünü güldürmüştür.

Osmanlı İmparatorluğunu emperyalistlikle itham eden tarihçiler, bilim adamları olmuştur. Marksist açıdan Osmanlı devletinin hiç bir zaman emperyalist bir döneme girdiği ve egemenliği altındaki ulusları ezdiği söylenemez. Osmanlı devleti hiç bir zaman emperyalist olmamış, olmamış (zira buna olanak bulamamıştır) sadece gerçek emperyalist devletlerle anlaşmalar yapmak hatasına düşerek «emperyalistlik oyunu» oynamıştır. Kapitalizmin son aşaması olan emperyalizmle; kapitalist olmayan bir ekonomik düzene sahip Osmanlı devletinin ne ilişkisi olabilir? Doğuda henüz kendisi çağının en ileri toplumlarından biri durumuna girmişken, batı da kendini ortaçağın skolastiklerinden kurtarmış ve feodaliteyi parçalamaya başlamıştı. Toplum bilim açısından Osmanlı devletinin doğuşu ve gelişimi batıdakilere hiç benzemez. Bambaşka bir gelişim çizgisi izlemiştir o... Ve bu onu batıdaki benzerlerinden adamakıllı ayırmış kılmiştir. Tabii bu ayrılık, ayrı ve değişik bir araştırma ve inceleme yönetim de gerektirmektedir. Hem Anadolu'nun, hem de Anadolu insanı gerçeğinin araştırılması bu nedenler yüzünden zorunludur.

İşte «Devlet Ana» tezi itibarıyla bu gerçekleri araştırmaya yönelen bir yapıttı. Bu romanın yazılması, yazarını, temelden ve uzun vadeli araştırma ve incelemelere yöneltmiştir. Kamagan Derviş tipi ve Mogol/Şaman töreninin, Radlof'un «Aus Siberien» (Sibirya'dan) adlı yapıtındaki bilgilerden yararlanılarak, geliştirilip yazıldığı sanılmaktadır. Bu da Kemal Tahir'in belgeleri bir çalışmayı estetik bir potada ne denli başarıyla eritip, artistik bir gerçek biçiminde yansıttığına iyi bir belgedir.

BOLİVYA DAĞLARINDA...

18 Ağustos, Asya

Che Guevara'nın «Gerilla Günlüğü»nü okuyorum. Burda benden başka dört-beş kişinin elinde daha gördüm.

Zühtü BAYAR

Anlaşılan aydınlarımız, kitapsız kalemsiz tatil geçiremeye duruma geldiler. İyi bir gelişim. Öyle kimseler tanım ki, tatile giderken yanlarında kitap, dergi götürmeleri şöyle dursun; bütün yaz boyunca gazete bile okumak istemezler.

Çok sevdim ben «Gerilla Günlüğü»nü. Gerçi çoğu notlar, kısa ve soğuk bir raporun edasını taşıyorlar ama yer yer çok sıcak, çok insanî pasajlar da var. Ayrıca Che'nin çok iyi bir gözlemci ve yorumcu olduğu da anlaşılıyor. Castro'nun kitap için yazdığı önsöz ve Che'nin büyük bir gerçekçilikle: «Sabah erkenden uyandım, bir çocuk gibi altıma yapmışım.» demesi kolay unutulmuyor. Gerçekçiliğin böylesi, bazı kimselere rahatsız edici gelebilir. Ama, Che olayların akışını etkileyebilecek her türlü ayrıntıyı büyük bir dikkatle gözden geçirip, değerlendiren bir dünya görüşünün pratik alanda öncülüğünü yapmaktaydı. Bilinmeyen mezarında rahat uyu binbaşım!

MAKSİM GORKİ ÖZEL SAYISI

20 Ağustos, Asya

Yeni Dergi'nin, bu ayki sayısı Maksim Gorki'ye ayrılmış. Büyük yazarın çok sevilen bir öyküsü, «Strasti Mordasti»yi duyulanarak okudum. Küçük, sevimli ve çok etkileyici bir öyküdür «Strasti-Mordasti»... Gorki'nin bütün yazdıklarında hafif bir biçimde de olsa «melankolik bir patetizm» bulunur. Bu nitelikteki öyküleri nedense bana hep Çaykovski'nin kimi zaman garip bir eziklik, kimi zaman da kabına sığmayan bir coşku uyandıran müziğini anımsatır. Her halde, her iki sanatçı da aynı şeyi değişik yönlerden yakalamasını bilmişlerdi. Özel sayıda yer alan öbür öykü, «Körlerin Türküsü» de bu nitelikte. Gorki'nin öbür yazıları edebiyat ve sanat kuramıyla ilişkili çok önemli yazılar. Bunlardan «Sanat Üstüne» başlığını taşıyanını, yayıncı bazı bölümlerini çıkararak yayımlamış. Yazının bütünlüğü de böylece bozulmuş. Oysa çok önemli bir yazıdır «Sanat Üstüne». Gorki'ye en sağlam ve en çabuk yaklaşmayı sağlayacak yazılardan biri... «Köpeklik» başlığını taşıyan yazı ise felsefi bir deneme niteliğine yüklenen yapıyla mutlaka okuması gereken bir parçadır. Gorki üstüne çok önemli ve ilginç çalışmalar yapmış olan marksist eleştirmen G. Lukacs'ın «Kurtarıcı» başlıklı yazısı da dergide yer alan başarılı çevirilerden. Sophia Lafitte'in Lenin ve Gorki'nin yazışmalarına dayanarak karışıklı konuşma biçiminde düzenlediği, «Tolstoy Üzerine Bir Konuşma» adlı çalışması da son derece ilginç. Dergide bundan başka Lenin'in Gorki'ye yazmış çok önemli, edebiyat sorunlarını içeren iki mektubu da yer alıyor.

Yeni Dergi, bazı eksiklik ve zorunluklara karşın genel olarak Gorki'yi ve sanatçı kişiliğini yansıtan bir özel sayı niteliğiyle edebiyatımızda önemli bir boşluğu kapatıyor.

garnizonda bir olay

(hikâyeler)

MEHMET SEYDA

Set Kitabevi Yayınları

Fiyatı 5 T.L.

(T.S. 93)

TÜRKİYE ve SOSYALİZM

Muvaffak Şeref

Fiatri 10 T.L.

Bütün kitapçılarda arayınız

(T.S. 94)

I.
Kocaman taşları oymuşlar
İçine insan koymuşlar..

II.
Oysa ne küçük, ne kolay ve ne güzel dünya
Kayalardan, karanlıktan ışık taşınca
Milyonlarca havalanan güvercin
Tevekkül, Susmuşluk, derin..

III.
Telâş içinde yaşama
Bütün yollar ölüme
Kayalardan bir deniz Göreme
Tutkulu, gülyüzlü insanlar
Biz karış toprakta elma ağaçları
Bağ bahçe üzüm şarap, Peri bacaları
Aç susuz uykusuz yüzyıllar freskleri
Mezarlar, yer altı şehirleri
Ve Susmuş güzel şarkılar
Analarda, bacılarda, yağızlarda
Küfürsüz, öfkeli ağızlarda
Oysa ne küçük, ne kolay ve ne güzel dünya..

Haftanın Kitapları

Mehmet SELİM

VATAN SAĞ OLSUN

Edebiyatımızın mizah yönünü, yurtdışına taşınan ünüyle duyan ve tanıtın Aziz Nesin, «Vatan Sağ Olsun» ile ellinci kitabını yayımlamış bulunuyor. Türk mizah edebiyatında toplumsal yergiyi (sosyal hicvi) şimdیه değin hiç bir kalemin kıvrımadığı bir üslupla yansıtan yazar bu kitabında birbirinden güzel yirmüç öyküsünü toplamış. Kitapta mizah yazarlığı eylemine ilişkin bir de önsöz yer alıyor. Otobiyografik nitelik taşıyan bu girişte Aziz Nesin edebiyatta kalem oynattığı öbür alanları da sayarak şöyle diyor: «Dünyaya bir daha gelseydim, —Yine aynı şeyi yapardım— diyenlerden değilim; ikinci gelişimde, birincisinde yaptıklarımın daha çoğunu, daha daha aşırımsını, daha daha iyisini yapmak isterdim.»

Yazarlık tutkusunu, bütün şiddetiyle yüreğinde taşıyan yazar, henüz yazamadıklarının acısını da içinde taşıyarak ve kendi yaşantısını katederek şöyle diyor: «En çok merak ettiğim şey, hiç bir zaman öğrenemeyeceğim bu hikâyenin sonudur.»

«Vatan Sağolsun»da özellikle, «Şey Kesen Bektaş Ağa», Judocu Hamza Baba», «Zamanı Kandırmak İsteyen Adam» ve «Şefin Çakmakbaşı» adlı öyküler, yine başarılı olan öbür öykülerden sıvrilerek dikkati çekiyor.

Vatan Sağ olsun, (Mizah Öyküleri), Aziz Nesin, Düşün Yayinevi, İst. 1968, 238 sayfa, 10. —Lira

KÖPRÜBAŞI

Nevzat Üstün, 1942'den bu yana yazdığı şiirleri kalın bir cilt halinde toplayarak, «Köprübaşı» adıyla yayımladı. «Köprübaşı» daha önce, «Güneş Ülkesi», «Hey Sen Amerikalı» başlığı altında yayımlanan şiir kitaplarını da içeren bir yapıttı. Bu kitaba, Nevzat Üstün'ün ozanlık serüvenini özetleyen bir çalışma nazariyle bakabiliriz rahatlıkla. Çünkü kitapta 1942'lerden başlayarak bugünlere gelen bir şiir sanatı süreciyle karşı karşıyayız. Bu da Nevzat Üstün'de biraz yavaş bir tempoyla gelişen şiir sanatını bir çirpide kolaylıkla görmemizi sağlıyor. Yüzden fazla şiir yer alıyor Nevzat Üstün'ün kitabında. Çok umut verici şiirler olmasına karşın, böyle büyük boyutlu bir eser niteliği taşıyan kitaba alınması gereken şiirler de var.

Köprübaşı (Şiirler), Nevzat Üstün, Var Yayınları, 1968, İst, 280 sayfa, 10. — Lira

NURULLAH ATAÇ

Edebiyatımızın verimli eleştirmenlerinden, Asım Bezirci, «Nurullah Ataç» adlı kitabında yazarın eleştiri eylemini inceliyerek ilginç yargılara varıyor. Ataç'ın alabildiğine şişirilip, edebiyatımızda âdeta putlaştırıldığı şu günlerde bu bilimsel incelemenin okunması genç kuşak için çok yararlı olacaktır kanısındayım. Kitabın girişini meydana getiren «Ataç'ı İncelerken» yazısında Bezirci, Ataç'ın edebiyat adamı kimliğini belirterek, bu konuda yapılan tartışmalara değiniyor. Daha sonraki bölüm; «Nurullah Ataç, Eleştiri ve Eleştirmen anlayışı» başlığını taşıyor. Bezirci bu bölümde, Ataç'ın bir yazar olarak ortaya çıkışını ve gelişme sürecini çeşitli dönemlere bölerek yöntemli bir inceleme sürecinden geçiriyor ve Ataç'ın eleştiri anlayışını yer yer eleştirerek yanlış yerlerini gösteriyor. Kitabın en önemli bölümü uzun kitaplık çalışmalarının ürünü olan «Sözün Gelişimi» bölümüdür. Bezirci bu bölümde Nurullah Ataç'ın gazete koleksiyonlarının sarı sayfalarında unutulmak tehlikesiyle karşı karşıya kalan eleştiri kuramıyla ilgili yazılarını derlemiştir.

Edebiyat kuramıyla ilgilenen ve eleştiriye kendilerini yakın bulanlar bu kitabı mutlaka okumalıdır.. Hem Ataç'ın edebiyat tarihimizdeki gerçek yeri ortaya çıkacak hem de yok yere koparılan bir yığın gürlüğü patırtı sona erecektir.

Nurullah Ataç (Eleştiri Anlayışı ve Yazıları), Asım Bezirci, kitapçılık Ticaret Ltd İst. 1968, 210 sayfa, 10— Lira —Lira

Dünya meselesi olarak Çekoslovakya probleminin, durarlık ve heyecan ötesindeki anlamı ne olabilir?

Soru böyle konulunca, her şey, göz kamaşmasından kurtuluş kertesine bağlı kalıyor. Yargı için tek ağır basacak eleman, artık şu veya bu formül, slogan, düşünce, davranış olmaktadır. En kritik anda, zinciri sürükleyen HALKA aranıyor.

Ve yalnız keskinlikte, çirliçiplak GÜÇLER DENGESİ ortaya çıkıyor. Bütün öteki hikâyeler, şiirler, müzikler, hatta prensipler ve sistemler, güçler dengesi önünde birer hoş sadâdılar. Şu kubbeye, ya kalırlar, ya kalmazlar. Kaldıkları zaman bile dinlenilir, geçilirler. Dünyanın sesi, KUVVETİN sesidir. Her sesin gücü, GÜCÜN sesinden gelir. Yeryüzü ezeli savaş meydanıdır. Orada ilk ve son duruşmada, yalnız (maddî veya manevî) GÜÇLERİNE göre, silâhlar konuşurlar.

Çekoslovakya olayı birbirinden çıkmış 3 güce dayanır silâh sesini patlatmış bulunuyor :

- 1 - Dünya'nın Silâh sesi,
- 2 - Almanya'nın Silâh sesi,
- 3 - Çekoslovakya'nın Silâh sesi.

Bu sesleri bilmeyen yok. Gene de, hep birlikte söylece üç sese toptan kulak kabartmamız yararsız olmaktadır.

B. Tavşanın kulağı.

Sovyet Bloğunun bütün söyledikleri bir yana. Ok gibi yerine varan tek hareketi şu oldu: Ordular Çekoslovakya'ya girer girmez, ülkenin Batı sınırları boyuna süzülüp yığıldılar. Gelen asker Çekoslovakya'nın bütün şehirlerinden dışarıya, çıktı. Çekoslovakya'nın bütün idarecileriyle anlaşıldı. Yalnız, Alman sınırındaki yığınak koyunlaştırıldı. Söz konusu Çek Sosyalizmi miydi? Hayır, belli ki, müdahalenin baş amacı o yığınak sınırlarıdır.

Bir Aşırı-Ulu Devlet, durup dururken, Dünya Kamu oyunun, hatta bayrak bildiği Sosyalizmin üstünden, alelacele ordularını bir sınıra dayaması, geliş güzel alınmış karar dayanamaz. Öyle olabileceğini öngörenler bile, askerlerin Alman sınırına dayandığını görür görmez, problemin Çekoslovak sınırından dışarıya atlamış bulunduğunu kabullenmek zorunda kalır.

Çekoslovakya ile Batı (Kapitalist) Almanya sınırları 356 kilometreyi çok aşıyor, Bir 570 kilometre de Avusturya sınırı vardır... Bu ALMAN İRKİ'nin sınırı ötesinde neler oluyor? Sinik tavşanın kulağı burada gizleniyor. O Tavşan orada yeni yatıyor. Çekoslovakya ile Avusturya sınırında Alman Tavşanının neler kazdığı unutulmayacak dünyanın dumanı üstünde anısını çağırıyor.

C. İkinci Emperyalist Savaşın püf noktası.

29 yıl önce Alman faşizmi, Dünyaya saldırmak için lama tahtası aradı. Önce, Avusturya'yı yuttu. «Anşlus» hakkı tanınır tanınmaz, Çekoslovakya Nazilerin ağzına sokulmuş bir lokmaya döndü. Alman Emperyalizmi Çek lokmasını yutmadıkça ne sağa, ne sola saldıramazdı. Çünkü, Çekoslovakya, belinin ortasına iner, Almanyayı bugünkü gibi ikiye bölerdi. Çekoslovakya, Orta Avrupa stratejisinde öylesine nazik ve kestirmece kaledir.

Ona rağmen, Batılı Emperyalistler (sahnede: İngiliz, Fransız; kuliste: Amerika), Çekoslovakya'yı yutan, Hitlerlere, Münch anlaşması ile «Afiyet olsun» dediler. Sovyetlerin, Nazi saldırısına karşı birleşme teklifini, Çemberlayın şemsiyesi kadar olsun ele almak tenezzülünde bulunmadılar. Batı Emperyalizmi Çekoslovakya'yı Alman faşizmine helâl etmeselerdi ne olurdu?

Şu iki olay, 55 milyon insanın canını ikinci Emperyalist Evren Savaşından yüzde yüz kurtarırdı :

1. - 1939 yılı, Çekoslovakya'nın ordu gücü, bütün Alman ordularından üstündü. Ne İngiliz'e, ne Fransız'a, ne Amerikalı'ya, ne Sovyetler'e hacet yoktu. Tek başına Çek ordusu, Almanya'nın altından girip üstünden çıkmaya yeteliydi, Nazilik ölürdü. Dünya demokratik yoldan, savaşsız gelişirdi.

2. - Çekoslovakya da hacet yoktu. Çek Ordusunun üstünlüğünü herkesten iyi bilen Alman Genel Kurmay Başkanı, serseri Nazi çılgınlığına Almanlığı kurban etmemek için, Hitler kuduz köpeğini, fare kapanına kısırmış, tevkif etmek için parmağını kaldırmak üzere idi. (Gisevius'ün «Bis am bitteren End» sini kaç defa okusak azdır.)

Bütün bu olayları domuz gibi bilen Batı Emperyalistleri, Münch'te, histerik genelev orospuları gibi afkonlar geçirerek Hitlerin altına yattılar. Bütün dünya Emperyalist ajanlarıyla sıkı fıkı çalışan Gisevius: Hitlerin tevkifi için son emri almak üzere gittiği geceyi anlatır. Ansızın «Achtung Achtung!» diye müziğini kesen radyo: Hitlerin Münch zaferini müjdeler. Ve Alman Genel Kurmay Başkanı'nun son işareti yapacak iki eli, çaresizlikle iki yanına düşer.

Bütün Emperyalist gizli servislerinin dosyalarında yatan, fakat milletlerin okudukları zaman bile anhyamadıkları hakikat ne idi?

1. - Çekoslovakya meselesi, Emperyalist Evren Savaşının birinci problemidir.

2. - Çekoslovakya'yı Naziliğe yutturan şey, Çek ordusunun güçsüzlüğü değil, tersine güçlü oluşu, Emperyalist oyununu bozacak kertede güçlü oluşudur.

Emperyalist oyunu ne idi? Açıkça şu idi: Finans-kapital denilen Şirketler Saltanatı için, artık yeryüzünde şu veya bu Vatan, yahut Millet yoktu. Milletleri kafese koymak için Vatan çenberleri içinde Ali Cengiz oyunu oynayan, her ülkeye dal budak salmış biricik TEKELCİ SERMAYE OLİGARŞİSİ vardı. Bu Oligarşinin çıkarı, Vatan Millet sınırlarını fakir fukaraya dokunulmaz en yüce kut-sallık gibi yuttururken, kâğıt helvası yer gibi yemek ve yedirmekti.

TÜRK SOLU — Haftalık Gazete ☆ Sahibi: Şerif Tekben ☆ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Bora Gözen ☆ İdare yeri, Yazışma ve Abone Adresi: Babıâli Caddesi No. 28 İstanbul, Telefon: 27 39 61 ☆ Ankara Temsilciliği: Ahmet Say, Yüksel Caddesi Bayındır Sokak No. 43/A ☆ Dizgi ve Baskı: Son Telgraf Matbaası — Tel: 27 54 12

Dünyanın Silâh Sesi

Dr. Hikmet KIVILCIMLI

Bu oyunu «Diyalektik» oynuyorlardı: kimi Demokrat, kimi Faşist geçinecekti. Viyana şantiyesinde işçiler iskeleden yaka paça aşağı atıkları için işçi düşmanı kesilen, serseri, aylıklı asker Hitler onbaşından daha ahmağını ve daha namussuzca kaçığını bulamadığı için, Alman milletin başına getirenler sayılı «Batı Demokrasileri» oldu. Bir İkinci Evren Savaşına ihtiyaçları olduğu için, Nazi hayvanlarını uçuruma ittiler.

Her zaman Savaş: hazıryeyici üst sınıfların, Toplum içindeki Sosyal Sınıflar Savaşını, dış savaşla oyalamak oyunudur. Ama, hiç bir zaman Sınıflar Savaşı 20 inci Yüzyılda olduğu kadar Milletlerin Savaşı kılığında içte sokulamadı. İnsanoğlu, gözgöre kendisini, daha iyi soysunlar ve ezsinler diye salhaneye atamazdı. Hele İşçi Sınıfı Tarihe gireli, sınıf savaşı yüzük taşı gibi ortada kalmıştı. Hele Sovyetlerde İŞÇİ SINIFI iktidarı kurulunca, ona karşı Alman öküzlerini ürktücek Nazi çoban köpeklerinden daha uygunu bulunamazdı.

Ancak aç bırakılmış Faşist köpekler sıkıştırılacak ki, Sovyet fırınına 5 milyon işsizle birden saldırtılabilisin. İkinci Emperyalist Evren Savaşının içyüzü bu idi. Bilmeyen kaldı mı? Ama, «Hür Basın» sayesinde, üçüncü Emperyalist Evren Savaşı mayalandırılırken, insanların dikkati ayrıntılarla boğularak, Sınıflar Savaşı: bir Milletler Savaşı kılığında elbet sokulmak istenecektir. Onun için, 29 yıl önceki oyunu gözden kaçırmamalıyız.

D. «Blitzkrieg» (Yıldırım Savaş) deneyi

Nasıl unutulabilir?... Daha İkinci Emperyalist Evren Savaşı başlarken gören göze kilağuz istenmedi. Mesele ve Savaş: sözde ALMANLIK ile ANGLOSAKSONLUK yahut FAŞİSTLİK ile «DEMOKRATLIK» arasında olmaktan çıktı. Kapitalizm ile Sosyalizm arasında kozların paylaşılması yönüne çevrildi.

Alman Genelkurmayını şaşırtan buydu. Vatan-Millet formülü-Tabu'sundan başka kavram tanınamak üzere otomatlaştırılmış Asker kafası bir türlü anhyamıyordu. Nasıl olur da, demir gibi kuvvetli Çekoslovak ordusu Alamanı tepelemeye bol bol yetecekken, ondan başka, bütün mütteklikleri: Fransız, İngiliz, Leh ve hepsinin «Ruh'u habisi» Amerikan Devletleri takım taklavat Hitler gibi elleriyle yetiştirdikleri külhanbeyin önünde dört kat secdeye kapaklanırlardı?... Zorbalığını bati itikatlattırılmış Cermen derebeği Prusyalı yunker ağa, elini yanağına vurarak, bunda bir Şeytan işi var sanmıştı. Hitlerle İblis yardım ediyordu, hiç ötesi yok. Bu adamla uğraşılmaz!

Sovyetler Şeytana inanmıyorlardı. İblisi tanıyorlardı. Hitler sarhoşunun kendi üzerlerine yıkılmak istendiğini açıkça gördüler. Stalin, asılacak Ribbentrop'la saldırmazlık paktı imzaladı. Kiyameti en çok koparanlar: Hitler Çekoslovakya'yı yutarken işbirliği teklif eden Sovyetlere dirsek çevirmiş tatlı su demokrati Batı Emperyalistleri oldu. Oysa, Arabın dediği gibi: «Ceza, amelini cinsindedir». Batı Emperyalistleri, Avrupa Emperyalist kenefine jandarma yazdıkları Naziliği bomba edip Sovyetler üstüne atırlardı. Sovyetlerin yaptığı, tıpkı Çanakkale Savaşında, İngiliz Coni'nin (tatlı canı düşünerek) fitili tükenmeden el bombasını Türk istihkâmına atınca, bizim Mehmetçiğin aynı bombayı, patlamasını beklemeksizin yakalayıp İngiliz istihkâmına fırlatışını andırıyordu. Darılmaca yoktu.

Beride, Alman faşizmi, tek başına Çekoslovakya ordusunu bile yenemeyeceğini herkesten iyi bildiği için, Kızılordu ile savaşı göze alamamış ve ilk fırsatta hesaplaşmak üzere, von Schlieffen stratejisi ile, tek cepheye hazırlığını bitirinceye dek, saldırmazlık paktını Sovyetlerle imzalamıştı. Emperyalist Evren Savaşının Faşizm ile Sosyalizm arasında geçeceğini anlamamak için insanın pek «şâir» veya «muharrir» yahut kurnaz «diplomat» olması gerekirdi.

Naziler, Batı Demokrasileri sayesinde Çekoslovak ordusu, Avusturya ordusunu, Macaristan ve ilh ordusunu yedeğine alıp birkaç kat güçlendi. Yetmedi. Askeri eğitmek, Yıldırım Savaşı için bir tecrübe tahtası bulmak, sarsılan moralieri bir parlak zaferle kuvvetlendirmek için Polonya'yı da yedeğine almak zorunda kaldı. Batı Emperyalizminin «garanti verdiği» Polonya'nın bir milyonluk Süvari ordusu, Savaş Tanrısı çalmlı eşsiz sövalye Ridz Swigli'nin sürgünde beslenmesine yarıyacak Polonya hazinelerini kaçırmaktan başka bir işe yaratılmadı. Polonyalı kahramanlar da, ağababaları Batı Emperyalistleri gibi, Nazilere karşı Sovyetlerle işbirliği yapmaktansa, şânla, şerefle Hitlerlere teslim olmayı öngördüler.

Bu sonuncu ravndla birlikte Batılı Emperyalistler müratlarına erdiklerini umdular. Alman Faşizmi Polonya'yı it dalamış keçiye çevirirken, Sovyet Orduları Varşova önüne dayanmış, Alman faşizmine; O kadar uzun boylu değil, dur! demişlerdi. Faşizmle Sosyalizm burun buruna gelmişti. Batı Emperyalizminin «Demokrat Hür» basını, Almanlardan çok Sovyetleri kinadı. Olur muydu hiç fukara Polonya'yı arkadan vurmak? Oysa Polonya'nın zengin sınıfları Naziliği yıllardanberi kırmızı balmumu ile çarğurmaktan kırılmışlardı. Batı Emperyalizmi «İsan'ı hâli ile» Hitlerlere: ne duruyorsun, saldır Sovyetlere, diyordu.

Hitler saldırmıyordu. Napolyon bütün Avrupa'yı yedeğine aldığı hâlde Rusya'da yenilmişti. Şimdi ise Batılı Demokrat Emperyalistler, Almanla Sovyeti kızdırmak için, turnaklarına tükürürce Hitlerle Savaş ilan etmişler miydi? Stalin Batı Emperyalistlerine: «Kestaneyi ateşten çıkartmam» demişti. Hitler, çıkaracaktı ama, Kestaneyi Alman Emperyalizminden başkasına yedirtmemekle görevliydi. O zaman, Emperyalizmin birisi Demokrat, ötekisi Faşist iki cambazı bir Savaş ipinde oynamaya giriştiler... Hem, ne «Savaş»ı o?

Ona, işi hep sarakaya alan Fransız Emperyalizmi: «Drôle de guerre» adını vermişti: «Savaş acâibi!» Sahiden de Emperyalistler bir Komedi oynadıklarını sanıyorlardı. Sözde birbirlerine Savaş ilan etmişlerdi. Tam bir yıl, ne dedeyse tüfek patlatmaksızın, Alman askerleriyle Fransız-İngiliz askerleri, meşhur Majno hatı üstünde karşılıklı yârenlik edip çamaşır kuruttular.

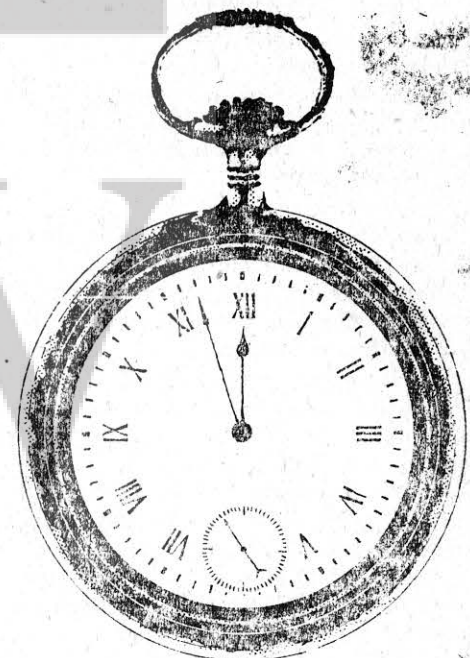
Demokrat Emperyalistler, Nazilik Polonya lokmasını hazmeder etmez, kendilerini bırakıp Sovyetlere saldırmalarını bekliyorlardı. Naziler ise, Savaşın en dolaysız KUVVET problemi olduğunu herkes kadar biliyorlardı. Güneydoğuda: Varşova, Prag, Viyana, Budapeşte, Bükreş, Sofya ve ilh'i, Kuzeyde Danimarka, Norveç ve ilh'i yedeğe alınca, Europafestung (Avrupa kalesi) dedikleri yerde bir Paris'in işini tamamlayacaklardı. Hitler tecrübesiyle biliyordu. Danzig Gauleiter'ine dediği gibi: «Kapitalistler mi? Parayla satın alınmıyacak kapitalist, kapitalist değildir!» Fransız kapitalizmi toptan satın alınmak için çanak açmış beklerken, deli miydi o kadar Alman faşizmi kendisini hazırlıksız Bolşevîğin dişine taktırsın?

Alman Finans-kapitali alttan Demokrasi Finans-kapitali ile, Alman Genelkurmayını üstten Fransız-İngiliz-Amerikan Genelkurmayının Faşist su başlarıyla anlaştılar. Nazi ordusu, bisiklet yarışını yaparca, dokunulmamış köprülerden ve açık bırakılmış ezeli Cermen geçitlerinden atladı. Bir solukta Paris'e gelip, en ünlü Fransız kahraman Mareşali Petain'le «ASKER ASKERE»: «AVRUPA KALESİNİ» komünizmden nasıl kurtaracaklarını plânlaştırdılar. Ve hemen, Hitlerin velihah tayin ettiği Hess, bir uçakla Büyük Britanya adasına uçuruldu. Sovyetler Birliğine açılacak Haçlılar seferinde İngiltere'nin de, bir Gauleiter'lik olarak «Europafestung» a katılması isteniyordu. Ava giden Anglosakson Emperyalizmi, şimdi yetiştirdiği Hitlerle, itlere mi av olacaktı? Sosyalizme karşı Haçlılar seferine Alaman, «Avrupa kalesi» ile gidebilirdi. İngiliz Emperyalizmi Alman Emperyalizminin emrine girmek için bu günleri tertiplememişti!

En sonunda, Anglosakson Emperyalizminin plânı kendiliğindenmişçe tuttu. Alman Faşizmi; Eski Dünyaya lider oldu: Uzak Doğunun Tokyo'sundan, Çin, Hint Çini, Malezya, Endonezya yollarıyla ASYA'yı; Adisabeba'dan Libya yoluyla Tunus, Cezayir Fasa dek AFRİKA'yı; Lizbon ve Madrid'ten Oslo'ya dek, Helsinki'den İstanbul'a dek AVRUPA'yı Berlin mihverî çevresinde teşkilâtlandırdı. Zaker arabasına bağladığı bütün Eski Dünyanın Savaş potansiyeli ile Sovyetler Birliği kestanesini ateşten çıkarabileceğine güvendi. Buna Çorçil'i bile inandırdı.

Böylece, Dünyanın Emperyalist silâh sesi, bir anda, Alman Emperyalizminin Komünizme karşı patlatılmış silâh sesine dönmüş oldu. 30 yıl önceki Alman silâh sesiyse, 30 yıl sonraki Alman silâh sesinin nasıl kopuntusuz süre geldiğini hatırlamazsak, şimdiki Çekoslovakya silâh sesini iyice seçemeyiz. SOSYALİZM ile KAPİTALİZM arasındaki ANA ZİTİLİĞİ, saf insanlara lâfilokum diye yutturmak ve unutturmak için, akıllı (DEMOKRAT) Emperyalizm'in eski huyudur: Emperyalistler arası zıtlığı maske gibi kullanır. En geçerli olanı ALMAN MASKESİ'dir. O fazla sırtırsa: bir küçük milleti kanlı karnavala sokmayı pek becerir. Fin maskesi, Leh maskesi, Macar maskesi olmazsa; ÇEKOSLOVAK MASKESİ kullanılır.

Önce Alman Silâhının Maskesini, sonra Çekoslovak Silâhının maskesini kaldırmaya çalışalım.

Reklam, işlerinizi saat gibi yürütür

REKLAM VE TANITMA FAALİYETLERİNİZİ
yurt içinde ve dışında
EN ETKİLİ VE EN İŞRAFSIZ ŞEKİLDE YÜRÜTMEK İÇİN
Kurumumuz hizmetlerinden faydalanınız

BASIN İLAN KURUMU

Cağaloğlu, Turkoçay, Cad. no. 1, kat: 3
Telefon: 27 65 00 - 27 66 01. İstanbul

(Basın: 60091/95)

İstanbul Dağıtımı: Fuat Bute, Ankara Caddesi No. 34, Tel.: 27 89 49 ☆ Ankara Dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi ☆ Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özışman, İzmir ☆ Yıllık Abonesi: Yurt içi 20 TL., Avrupa uçak: 60 TL., Amerika uçak: 150 TL ☆ İlan santimi 20 TL., Yayın İlanları % 50 indirimlidir.